

საქართველო
№ 11 1971 წ.

საქართველო

მონათლ „საქართველოს ქალის“ რედაქცია და მისი მრავალტანსიანი მკითხველები მიმსალმები. ან მართული მცენიერებისა და კულტურის დიქ მოაზრებს. ქართველ მათემატიკოსთა თავკაცს, მთელ მსოფლიოში სახელგანთქმულ მცენიერს და გამორჩენილ საზოგადო მრღვავეს ნიკოლოზ რვანეს ქი მუსხელიშვილს მისი დაბადების ითხ- მოცი წლის თავზე და უსურვებან დღეგაყოფობას ქართველი ხალხის სახეაყოფ, საგონთა მცენიერ- რების საკეთილდღეოდ.

დინი. მხატვარი ა. მახარაძე

1917

1971

„საქართველოს ქალი“

საქართველოს კომარტის ცენტრალური კომიტეტის
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ჟურნალი.

«САКРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-литературно-политический
и художественно-литературный журнал
ЦК КП Грузии.

საბჭოთადადის ბოლოს პარტიზმი მხარეებში

ეპინა ზეპანაძე

საბჭოთადადის ბოლოს პარტიზმი მხარეებში

ცაგა ქარდავის სახელი ბავშვობაში გა-
მეგობრა. ვიციდი, რომ ომბაშირის რაიონის
სოფელ ქორჩარში ცხოვრობდა ძველი კომ-
კაგშირელი, ჩანის გაშენებისა და მოყვანის
ოსტატი. მავრამ მხოლოდ ახლა ვნახე იგი
და მოვიხილე.

ქორჩარა ლაბანი სოფელია, მავრამ ის
ადგილი, სადაც ცაგას სახლი დგას, ულუა-
მაზუსია სოფელში. ცაგას უწო-კარს მად-
ლობაზე გავხილეთ. ეპინა შევლაფერი
მოლოდია. კოვლე ნაბიზე იგრძნობა კარ-
გი დიასახლისის ხელი. გაუთავებულად
ცვივა მწიფე ხილი ხან ერთ მხარეს, ხან
მეორე მხარეს— ყვეთილი მსხლეტი, ვარ-
დისფერი გაშლენი, შავი ქლიავები, აბ-
შები.

საბჭოთადადის ბოლოს პარტიზმი მხარეებში
დასახულად ვხსენებთ და ცაგა მიამბობს ამ
უროს ძველ ბინადრებზე, თავის მშობ-
ლებზე— ქარდავებზე, მათ პაპარა ქოხ-
ზე, მამის კეთილშობილებაზე, დედის
მზრუნველობაზე, იგრძნობს თავის ბავშვო-
ბას, კომკაგშირის, კოლმეურნეობის შექმ-
ნის პირველ დღეებზე.

ქორჩარაში კოლმეურნეობა 1931 წელს ჩა-
მოსაქმლდა. ჩანის გაშენებას ბევრი შრო-
მა დასჭირდა. კოლმეურნეობა მანინ სამუ-
შარა იარაღად კი არ ქონდად, საკაპრობი.

ცაგა და მისი მეგობარი კომკაგშირელები
დაბითავე მუშაობდნენ, მთავარს შუქზე.
ზოგჯერ სადღესობა დღასაშუალებების
დროსაც გაპაადიდა ხალხი სამუშაოდ, ნუ-
ბაყოფილოდ, რა თქმა უნდა, ერთიმეო-
რის მიმართაც და აქაღივები.

კომკაგშირეობის პირველ საბნებში უკი-
რდათ ხალხის დაყოფილება, შრომაში ჩაბმა.
ცაგა თანასოფლელების არმუნებადა სა-
კოლმეურნეო შრომის უპირატესობაში. მას
ჩანის გასაშენებლად თითონ-თითონ დაკა-
ვდა ადამიანები და მიუყა აბრუნებდნენ.
4 წლის შემდეგ ჩანმ მოსაჯელი გამოიღო,
ხალხმა კრეფა დაიწყო. 2 კოლმეურნი და
500 გრამი იყო მანინ დღეობი ნორმა.

ჩანის მხოლოდ ერთი ხელთი კრეფდნენ.
1936 წელს ცაგა კოლმეურნეობის კომ-
კაგშირელი ორგანიზაციის მდივანი იყო.
პირდავე მან ავიტარეს ერთი დღეს 9 კო-
ლმეურნი ჩან მოკრეფა, მერე გააძაწევე-
და, მერე ხელსაც მოვიშველიეთ. კლავ-
თა წელზე მიმაჯრია და ორი ხელთი ჯერ
12 კოლმეურანი ერთი დღე მოკრეფა, შემ-
დე— 18.

ცაგა სოფელში, რაიონში, მთელ აფხა-
ზეთში პირველი მუშაეი ცაგადა. იგი მოს-
კოვში წაიყვანეს პარტიისა და მთავრობის
ხელმძღვანელებთან, დასაჩუქრეს საათით
და პავეფონით, მის კოლმეურნეობას კი
ავტომანქანა გამოუყვეს.

პირი რომ დაიწყო, ცაგა კოლმეურნეობის
პროგრესინაყის მდივანად აირჩიეს.
ყველაფერი იყო იმ წლებში— გაჭირვე-
ლა, ურწმუნო, შინმოსუცხელობა, საკვილო-
ლი. ცაგა ხალხს ედგა მხარში, ყველას ამ-
ხსენებდა.

ონი დამთავრდა. ცაგა კლავ პარტიულ
ორგანიზაციას ხელმძღვანელობდა. მან
იყავი შექმნა. იყავა მათვის მოითხოვა,
კოლმეურნეობა— თავისი. მეტი რომ იშ-
რობა, ძალავ მეტი იგრძნო...

ცაგა დღის 6 საათზე მიდის პლანდაცო-
აში, ქმარნი დილადრიან მიდის ავადმეო-
ფებთან. ყველა იცნობს ქორჩარაში დღად-
მერ ჩანაძებს. უმაღლესი რომ დაამთავრა,
თიხისში მეცხერელო მუშაობისათვის
თხოვნენ დარჩენას ნიჭირ სპეციალისტს.
მავრამ არ დამანძნა. ქორჩარაში დაიწყო
თავისი კეთილი საქმიანობა და 30 წლის
წინამ და კამყოფილია არჩევანში. სოფელ
იღისოდა არ ვარჯა და თვითონაც—
უსოფელად.

წელს განსაკუთრებულად დაუდასვა ამა-
ეი ცაგას, სოციალისტური შრომის გმირო-
ბა მიანიჭეს. კლავ პლანდაციაში და ახა-
ლთი ენერგიით კრეფს ჩანის ფიციონს, რომ
ნუთარეუდის ბოლოს პირნათელი იყო პარ-
ტიისა და ხალხის ზრდაში.

13 ტონაზე მეტ ჩანის ფიციონს
კრეფს სეზონში. მოსწავლე-იყო, ჩან-
ის კრეფა რომ დაიწყო. მას უნდოდა
ყველასათვის გაესწრო და, მართლაც,
ძალად დაწინაურდა. 1933 წელს უკან
ჩამოიტოვა სახელოვანი მკრეფაები
და მას შემდეგ პირველობა არაის-
თვის დაუთმოა. პარტიამი შევიდა. გა-
თხოვდა, ერთი წლის შემდეგ ქმარი
სამამულო ომში დაეღუბა. საცხოვ-
რებლად მშობლებთან დაბრუნდა და
ისევ შრომა გახაერდა.

გავიდა ხანი. ემინემ ახალი ოჯახი
შექმნა: სამი შვილის მამას, ქართველ
მურად ბერიძეს მისთხოვა. პატივი
ნიზრდებოდნენ, შემდეგ ოჯახს კი-
დევე შეემატა ერთი ვაჟიშვილი. ბავ-
შეებსაც კარგად უღებდა ემინემ და
პლანტაციებშიც მკრეფამოღებლად
მუშაობდა. 1966 წელს ემინემ ზაქარა-
აში სოციალისტური შრომის გმირი
დასადა.

ემინემ გახლავთ მერგოლოური, ავი-
ტატორი, სახალხო კონტროლის ჩვე-
ფის წევრი, ქობულეთის რაიონულ
სამკრეფო დეპუტატი. მისი თანამოძი-
ბე 1964 წელს სოფელ ქაქუთში სკოლის
ახალი მენობა ავირდა.

განათლებული ადამიანები ცხოვ-
რობენ დღეს სოფელში. ახალგაზრ-
დები საშუალო სკოლას ათავაერებენ
და უმაღლესში ავრამებლენ სწავ-
ლას.

1935 წელს კოლმეურნეობას 50
ჰექტარი ჩანის პლანტაცია ქმნიდა.
პირველი მოსავალი 35 ტონა იყო.
დღეს 130 ჰექტარზეა გაღავილელ
პლანტაციები. 600-700 ტონაზე
ფიციონს კრეფენ წლიურად. 1965
წელს შედარებით თითქმის ერთი-
ოვლად გაიზარდა შრომადღის რირე-
ბულებმა. მიღრობა სოფელი.

ქაქუთში მთიანი სოფლებიდან ჩა-
მოსახლებულებიც ცხოვრობენ. პირ-
ველად ისინი ჩანის კრეფის დროს
დაეშვეს გვერდიდან არ იცილებდ-
ნენ, ბავაში რა უნდათ, იქ როგორ წა-

გვასნავო, გვასნავო სიტც'ქში. აგვისტოში რამაზანს — მარხვას იხზავდნენ. ყველა წეს-ჩვეულებას ასრულებდნენ. განსაკუთრებით მძიმე იყო ბავშვების ყოფა.

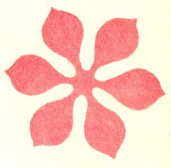
ემინემ ყველა ბავშვიანი ოჯახი დაიარა, მშობლებს ესაუბრა. განსაკუთრებით ჭიუტობდნენ მამაკაცები, მაგრამ ემინე ენერჯის არ იშურებდა, რომ მათთვის ახალი ყოფის უპირატესობა დაემტკიცებინა. ნელ-ნელა დააღწიეს თავი რელიგიის ბურჯანს, შეიგნეს ახალი ცხოვრების სიკეთე, ქალებმა ჩადრების მსგავსი მანდილები მოიხადეს, გოგონები სწავლაშიც დაწინაურდნენ და შრომაშიაც. დღეს ისინი მუყაითად მუშაობენ და ცხოვრებითაც კმაყოფილი არიან.

სოფელში რომ კარგი პური ცხებება, ესეც ემინეს, როგორც სახალხო კონტროლის ჭკუფის წარმომადგენლის, დამსახურებაა. ქალები მთელი დღე შინ არ არიან და პურს ვერ აცხობენ, სამაგიეროდ მალაზიაში ყოველთვის შესანიშნავი პური იყიდება.

სოფლის კეთილდღეობისათვის მზარუნველ მოწინავე კოლმეურნე ქალს ერთი წუთით არ ავიწყდება ის დიდი ამოცანა, რაც ქართველ მეჩაიეებს აკისრიათ — 300 ათასი ტონა ჩაის ფოთლისათვის ბრძოლა.

ზაქარია შალვაშვილის ძეგლი თბილისის ზ. შალვაშვილის სახელობის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის ბაღში. მოქანდაკე შერაბა ბარქაძე

ფაბრიკაპრობანი

მაზარაძის ბამბუკის გადამამუშავებელ ფაბრიკაში მაშინ მივედი, როცა ცხემლისხინდის კოლმეურნეობის თავმჯდომარე ქიშვარდი გოგობერიძე ნინო მიქაშაიძეს ჩაის საკრეფი კალათების დაკვეთას აძლევდა.

ნინო მიქაშაიძე 10 წელი თავის სოფლის კოლმეურნეობას ხელმძღვანელობდა. რამდენიმე ხანს ქობულეთის ჩაის ფაბრიკაში მთავარ აგრონომად მუშაობდა, შემდეგ ხუტუნის ჩაის ფაბრიკის დირექტორი იყო, ბოლოს აჭარის ასსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტროში უფროს აგრონომად დანიშნეს მეჩაიეობის დარგში, მინიჭეს დამსახურებული აგრონომის წოდება, ადგეს კი მაზარაძის ბამბუკის გადამამუშავებელი ფაბრიკის დირექტორია.

ნინომ გაიხარა ჩემი მისვლით, მოიხილოდა რომ საჭმით იყო დაკავებული.

— ვერ წარმოიდგინე, რა დატვირთულია ჩემი ფაბრიკა, — მოთხრა ბამბუკის გადამამუშავებელი სააქტივოს უფროსმა, პარტორიანიშაიძის მღვანამ ეკატერინე ჩაქვიშვილმა. — მითუმჯობეს ახლა, როცა მეგი და მეგი ჩაი იკრეფება და მეგი კალათები სჭირდებათ მეჩაიეებს.

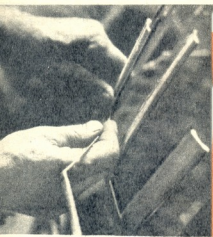
ფაბრიკის ეზო საცეცხე ბამბუკით. ნედლეულით ფაბრიკას ურეკის, ლაიურის, ნასაკირალის საბჭოთა მეურნეობები, ნაგანებისა და სხვა კოლმეურნეობები აზარავენ. ფაბრიკა ჩაის საკრეფი კალათების გარდა აზზადებს სათხილამურე და საანჯისო ჯოხებს. აქ ათეული წლების მანძილზე დაოსტადგნენ და რამდენიმე პირფეხის დაეფლნენ: გ. მელუა, კ. ტულუნი, შ. კოლაძე, მ. მებრელოძე, გ. კასტორნიოვა, გ. სალუქაიძე, მ. გოლიაძე, ზ. დარჩია, მ. გორდელაძე, ლ. თავებერიძე, შ. გუგაიძე და სხვები.

გაეფიქრა კომე ჭოფშიძე, ფაბრიკის ეფეტრანი. 22 წლის იყო იგი, როცა აქ მოედდა და წარმოების დაარსებაში მიიღო მონაწილეობა, ჯერ მუშა იყო, მაღლ ბამბუკის სააქტივოს უფროსად დააწინაურეს. მის თვალწინ გაიზარდა წარმოება, გაუმჯობესდა პროდუქციის ხარისხი.

კოტის ეკუთვნის ბამბუკისაგან ჩაის საკრეფი კალათების დამზადების ინიციატივა. მანვე გაუფუძვლეს სათხილამურო ჯოხების გარანდვა დაზის გამოყენებით.

შუხმაკიბელილუაღ შრომობენ მაზარაძის ბამბუკის გადამამუშავებელი ფაბრიკის მუშა-მოსამსახურეები. ისინი განსაკუთრებით ენადლოელებიან თავიანთ უწარაინ ხელმძღვანელს ნინო მიქაშაიძეს.

ჩვენს
საქართველოს
ქალკებზე

ჯასონალურიზაციის ქუჩის წინააღმდეგობა

კალინინის სახელობის ბორჯომის შუშის ქარხნის კაზმის დამამუშადებელ სამაქროში 20 წელია მუშაობს ნინო ხუციშვილი. მისი სამუშაო მძიმე კატეგორიის განეკუთვნება, მაგრამ ნინოს შესანიშნავად აქვს ათვისებული თავისი პროფესია. ამიტომ 1946 წელს იგი შრომის წითელი დროშის ორდენით დააჯილდოეს, საქალაქო საბჭოს დეპუტატად აირჩიეს. ამჟამად ნინო სამაქროს პარტკგუფორგი, ქარხნის პარტიუროს წევრი და პარტიის ბორჯომის რაიკომის წევრია.

რამდენი ხანია ნინო კაზმს ადგენს გაანგარიშებული რეცეპტის მიხედვით და ცდილობს მასალების ეკონომიურ ხარჯვას მიაღწიოს, დაზოგოს ნედლეული, გაუმჯობესოს კაზმის ხარისხი. ადრე ნედლეულს რბია წისქვილი მსხვილ ნაწილებად ფქვავდა და ხარკიც მეტი იყო, ნარჩენები გამოუსვენებელი რჩებოდა. ნინოს წინადადებით სამაქრომ შემოიღო კლერ-რი-დანადგარი, რომელიც წმინდად ფქვავს ნედლეულს და ნარჩენებს არ იძლევა. ეს ღონისძიება, რომელიც პარტიულ ჯგუფს ეკუთვნის, 1970 წლის შემოდგომაზე დაიწერა და მნიშვნელოვან ეკონომიურ ეფექტსაც იძლევა. ნინოს წინადადებით ნახშირის დაფქვის წესიც შეიცვალა. უწინ თუ ნახშირის გასაცრედალ სა-

ცერს იყენებდნენ, ახლა ეს პროცესი მთლიანად მექანიზებულია. მექანიზაცია კი ნახშირის უნარჩენებოდ იძლევა.

ნინო თავის გამოცდილებას ახლავს რაღაც უზიარებს. ამის შედეგია ის, რომ სამაქროში ყველა კარგად მუშაობს და გეგმას ყოველთვის ასრულებს. ნინო ყოველდღიურად იმართლებს თავის ცოდნას: მისთვის ყოველი ახალი დღე შემოქმედებითი შრომითა და ძიებითაა სავსე, ფიქრობს მიღწეულის გაუმჯობესებაზე, სიახლის დანერგვაზე, მას ეკუთვნის რაციონალიზატორული წინადადება — სასწოროთან მტვერისა ცივი ბრუნვის გაკეთება. წინათ სამაქროში საშინელი მტვერი იდგა, რაც მუშაობას აძინებდა და მუშების განმრთობლობასაც ემუქრებოდა. ბევრჯერ დაფიქრებულა ნინო ამაზე. ბოლოს მიაგნო გამოსავალს და თავისი ნააზრები ქარხნის მთავარ ინჟინერს გიორგი გვაზავას გაუზიარა. პირველად ბრუნვის სასწორს გაუკეთდა სასწორისვე ზომისა, შემდეგ მრავალმხრივი დაკვირვების შედეგად ნინომ დაასკვნა, რომ ბუნებრივად საპირო იყო ბრუნვები. ნინოს წინადადება წარმატებით დაინერგა.

მუშა-რაციონალიზატორი, ალბათ, კიდევ ბევრ გამოგონებებს შეიტანს სამაქროს მუშაობაში.

ამას წინათ ცნობილია თურნაოსტმა ელენა მოკულიანამ გამოაქვეყნა დოკუმენტური მოხიბობა — „იქნება საყოფიერო თავისა“. მოხიბობაში სხვათაგანის აღწერილობა, თუ პირველად როგორ გამოვლინდა ჩვენს ქვეყანაში სოციალისტური შეგრძობა.

შემდგომ ნაწილებს ამ მოხიბობის პირველი ნაწილიდან — „არა არის ჰეგელიანიზმი“.

ესა, ეს ის იყო ამოღ!

ასალი, 1929 წლის დასაწყისში შეენიშნა, რომ იმ საწარმოთა კოლექტივებში, რომლებსაც კარგად ვიცნობდა, რაღაც ახალი მოძრაობა იწვევებოდა. ვერ კიდევ არ მესმინდა თუ რა მოძრაობა უნდა ყოფილიყო ეს, მაგრამ ყოველდღიურად საოცარ მოვლენებს ვაწვდებოდა.

ლიბერტის ქარხნის ღირებურობა ბელციკმა მემის განცხადება გამოიწვია:

„გზობით შეამჩიოთ ქანის „M-152“-ის ნიხირი, რადგან ძალზე მაღალია — 100 ცალზე 15 კაბიკი. გზობით დაწესეთ ამ ქანზე ნიხირი 9 კაბიკი, რადგან მისი დაზნადება ყველა ქანზე იოლია და მეტიც იტრება.“

ზელნიკი, მემე № 3406“.

ტვირთის ფაბრიკა „პროლეტარკაში“ მთველებს ჩიოდნენ ოსტატის თანაგრძნობებზე, რომლებიც მანქანებს ულახავოდ მართავდნენ. ფაბრიკის მთავარი ინჟინერი მიყვებოდა მუშათა წინადადებების მიერ დღესაც — როგორ მოეუბნათ სწარმის ქონებას, როგორ გაეუქმებინათ აღრიცხვა. განა ახლა ოცდაათ წელზე მეტი ხნის შედგენა გაიხსენებ მათების მზარდი შრომითი აღმავლობის ყველა ნიშანს?

ინაეროდან მოყოლებული აპრილის დასაწყისამდე განუწყობტლევ სწარმოებში დადილი. თურნალ „რაბოტნიკს“ რედაქციამო მოყოლი ინფორმაციები მიმქინდა ფაბრიკის ჩატარებულ მღვდვარებში მუშათა კრებებზე; ისინი მოიხილავდნენ დასაოცარ დღის შემქმნელობებს, შედარსათთან ცვლავლ ვალეკლსთან ლეკვიზირებით, სწარმის მუშათის გარდაქმნას...

ჩრქუც ეს ცნობები განყოფილების გამგეოსთან მიმქინდა, ახლა მე მოვიბოძოდი მზრივ ნომერში მათ დაბეჭდვას. არ მესმინდა — როგორ შეიძლებოდა ამ ახალელებელ ამბებისათვის ყურადღება არ მიგვეცია. რედაქციოდან მივიღეილი ნაწილები, გუნებაგაფუძნებულნი. აირსადა აღარ ვწავლ მტეს... — ვფიქრობდი გაჯერებულნი.

მაგრამ ვერაფრებოდა თუ არა, ისევე ტრამვაში ვიქცეი და მოსკოვის მუშათა გარეუბნებისაკენ მივიჭრებოდი.

საღამოობით ჩემს აღმფიქვითებს მიტოვა მტრევეს ვუზიარებოდა. აღბოთ, ახლა არც არავის ასსოვის ეს კვირამეორეილი მუშაობი. ჩვენი ნაცნობობის პერიოდში ის უწყვეტ ინფორმაციებზე იყო. მაგრამ არაფრებზეა ახალგაზრდათი ვესახებოდა. გარეგნულად შეუხედავი — ჩასკეილი, მზრებში ცოტა მოხილი, მუხლახალად, ცხვირჩაქლებული — ჩემთვის ორმეგად მიმზრდევლი იყო. აღბოთ, ეს იყო გაელენა წყაიბული რომანენისა, რომელთა გმირების გარეგნული სიმხანგრესო სილამაზებს, ჭეუას, გრანდიოზისა სიფიქრეს ფარავს. მოსკოვში შეიპოვებოდა არ მყავდა, ვიყავი ოცი წლისა და მჭირებოდა აღბანიანი, რომლისთვისაც შეგმელო სისარული მომეტანი.

მეუღლებიზეა ჩვენი წითელ მოედანზე უხვდებოდა. იქ ზუა გზა იყო ჩვენი ბინებისად. ასისტუბო — მინისეკო პოლიგრაფი“, სადაც მე ეტვიკრობდი, ვაიღლ ნეტარის ტარის უკან, მოსკოვარევის ბილით დაქანებულ ფერდობზე იდგა; მტრევესი სასტუმრო „ბოლშაია მოსკოვსკაია“ ზედა სართულზე ცხოვრობდა.

ჩვენ მოედანზე ესტრონობდით. სიწყნარეში ჩვენივე ხმა: გვექმნება და დრებულნი მომერე, უფერული ვაგახვლსის მთავარ დეპუტატს ლარითელი. თავს კარგად ვგრძნობდი. დღის მუღვარებში რეჟიმებს ვტვლიდი.

რვა აპრილის მიტამ თავისთან მიმევიდა. მთელი დღე „ტრიობგორკაში“ გაეატრე, მოედანენი აღსაყვლ დღე იყო. „ტრიობგორკაში“ ცხრა საფეიქრი ფაბრიკის წარმომადგენლები შეიკრიბნენ, საშობარგა ათასი მუშის სახელით ხელი მოაწერეს სოციალისტური შეიკრიბების პირველ ზელმეკრელებს და ვალდებულბა იყისრაც ქსოვლების თვითღირებულბა რვა პროცენტით შემეცირებინათ. ტრიობგორკელების სახელით ზელმეკრელებს ხელი მოაწერეს მუშებს — შოტვალა და ბერგრაბა. იმავე დღეს გამოვეყვა გაეგზავნა ტვარის „პროლეტარკას“.

სამაქროლან სამაქროში დაგრობილი, ვიწერილი მუშა-ქალების სიტუებებს, მაგრამ არ მაქონებოდა, რომ რვა საათზე პირველად უნდა ავსულიყავი „ბოლშაია მოსკოვსკაია“ ზედა სართულზე. გზაზე ყვეალებს მალაზიში შევიგრი, თეთრი კორჩობის მარბაროსლები რედაქციის ნახ სერენლებს აფრეკედნენ. პატარა ქოთანი ჭერქვეშ ამოვიღე. „კორჩობი-მუშობი...“ — ვიფიქრებდი დავეყვებოდი ლექსის სტრიქონს. ახლა ამაზე მეცინება, მშინ კოთხითი მეცინებოდა.

მიტოვა მატრო ორლი დაშვდა. ოთახში რომ შევედი, იქ რამდენიმე მამაკაცი და ორი ქალშვილი მაგიდას უხსნდა. დაშვებულნი სტერაზე აბაის ბოლოები, ძვებდა და ჩოთს სავსე ჰქონდა ეყუი. ჩემი მთავალი შემეგნეული დარჩა. ყველანი გახტვლებით, ხმაშალა ღლას რაკობდნენ. თავისუფალი სკამი არ იყო და გახტვადგაფიქრებულნი სწერი მკაილის აბოის ვიწორი რკინის საწოლზე ჩამოვეყი. ჭერქვეშ კორჩობის ქოთნის დაჭრა უხერხული იყო, გზებოთს ვარჯეაუფე და ქოთანი მაგიდას მარბრებ დადევი. უფრო ხალი, საციდავად გამოვიტვირბოდა ჩემი სასუქარი!

კამითი ცხარებოდა. ძენილა ახლა ვავისენო, რუ რაზე დობენენ ჩემთვის უცნობი აღბანიები. რაღაც პლატფორმა, ზელოწერი, განცხადება, შეტანის დრო... ტირილი მიმინდა. მერე წაოთლებე და ვიქვი:

— მე წავილა... მამის ყველა ჩემყენ მომბრუნდა. მალალი, შავწერია, სათვალაიანი კაცი ვევიტოვი მიმოქვდა.

— ამა რაგორ ვერ შევინწინეთ, რომ ქალიშვილს მოეყინდა ის ყვეელი მოქრენი. ამა გვიხიბობი, რა არის ახალი ქვეყნად? ეს ხომ თქვენზე ამბობა მამევეები: დამწყები თურნაოსტრი, ჩვენი დღეების რომანტიკოსი...

რაღაც სურკავსმყოფელი რამ ვიგრძენი ამ სიტუებში. ამავე დროს ამ უცრეებში გამოიწვევდი იყო, ძალიან კარგი, მოვლბობის მათ იმს, რაც ენახე დღეს „ტრიობგორკაში“, გუშინ კი ელტბრო-ქარხანაში...

— აბოთ ძალზე ალეღებით ვლახაკობდი. ოთახში სიწყნარე ჩამოვარდა. შეშვდა მიტამო წყენითი თქვა:

— რა სისულელბა ვინ გასწავლა ეს? ცივად, შეუბოლოშენებელი მიყურებოდა.

— შენზე უკეთ იციან ჩვენი მუშებს. ყოველივე ეს ზემოდანა ორგანიზებულნი. ჩერჩები ხარ!

პაპიროსის ნაწიყავი კორჩობის ქოთანში ვახლებით ჩასრისდა მეგობრებს მიმბრუნდა.

— არავფერია, მე ჭეუახლ მოვიყვანე ამ ჩერჩეებს...

თეთრი კორჩობა მაგიდაზე დარჩა, პაპიროსის ნაწიყვანი იტრად. მე წავედი.

— ის საღმისი ყველაფერი აირია: ოცნება აღერანს სიტუებზე, აღს ფიფიბა, რომ ჩვენი არა სჭერათ, ფერდულ ასეიანი ნახი, ასეიანი წინა ყვეალების მარბაროლისებრ ფერცლებზე, და მოვლოდნელი აზრი: მაშნადი, არ მწარა ნახი და ამის შესახებ მოვიტოვი ადამანებ. უნდა უნდა შევწავლებს დამატკიცო: რაც ეტოვი თვლით ნახე, ნამდვილია!

— იმ წლებში თურნაოსტობა სახლში (ახლანდელი სტეკოროვის ბელვარი), მესამე სართულზე, ბიბლიოთეკისა და სამკობხელის გვერდით, თურნაოსტების სამუშაო ოთახი იყო. იქ მაგიდაზე მყვან

ლაშქები იდგა, კედელს იჭით ეს ფსიანი შემანქანეთა ბიურის მანქანები ჩაკეცილდნენ. თუ გსურთ, შეგვსაო ახლად დახდანილი ფურცლები შემანქანისათვის გაღავათა და ჩამდენილ წუთის შემდეგ გადასცემილი მივიღო.

ასეთი სურვილი ეს მე გმოწდა. ორი კვირის მანძილზე, ყოველსაღამო მისი მივიღეთ ძურღლისტოა სახლის სამუშაო ოთახში და ეწერდი ფაბრიკა-ქარხნებში მიღწეულ შობადილებზე. მანქანაზე გადაბეჭდილი ფურცლები მენ მიმიქინდა. დღით ახალი მასაღეხისათვის გაგზავნილი, საღამოს ეს მასაღეხი შემანქანებ ვაგრანობოდა. ეს იყო პირადად ნახული შესახებ გამოცდილი რეპორტიორის განკარგული ჩანაწერები, მაგრამ მასაღეხში დასახლებულ იყო სწრაფბეჭდი, ჩანაწერები იყო საბოლოოსტერი შეჯიბრების ხელშეშელების დადების თარიღები და იმ მუშების გეგმები, რომლებზეც მას ხელი მოაწერეს.

ასე გაიარა აპრილი. პირველ მასის ჩვენს ნომერში ჩავეყრდა და გადავიტოვა „ნაშრომი“. დიდი არ იყო — ორი თაბანი, მაგრამ მასზე ვალდებური ვიქნე. რაც ეყოლიდი დღე შეჯიბრების თაბანზე.

„წიკითხის, დარწმუნდეს, — გამარჯვებულს იგიტი ვვიფირობდი. — მან ხომ არაფერი იცის, არასად არ ღადის.“

მიტას შეუხედი ბელვაში. საამა ის გვერდებს ფურცლავდა, თვე ის შეჭრა, თითქმის დღი ინტერესით ეკვირდებოდა დაბერილი კვირების ხეებზე, ბოლოს მატყვევდა უქანასტელი ფურცლის გაღაშა.

— ამ წაღაზას რას უბიერებ? ასეთი კითხვის არ დავიღობ. რას ვუბიერებ? განა მე ყველაზე შობავე არ გავაყრეთ? არ დაარწმუნებ იგი?

— იმედი მაქვს შენ არ მოინდომებ ამ სოსტელის გამოქვეყნებას. მის ხმაში არაღე ვაფრთხილება ვიგრძენი. აქამდე არაღეც არ მომსულა ჩემი მწიგნობები გამოქვეყნების. მასაღეხი, ეს შესაძლებელია? მაგრამ ეს გადაწყვეტილება მხოლოდ ახლა შესაბებოდა. მე დღემდე. მშონ მატყვევმა მიყარა:

— ეს არ გაბაღე! შენ არ გესმის, თუ რა ზიანი მოუტან...
— ვის? — ახლა მე გეკითხებოდა — ვის? ვინ, ვინც ხელი მოაწერა ამ ხელშეკრულებებს, მე ზიანს არ მოუტან. ისინი ამაზე ხმამაღლა ლაპარაკობენ. დღეს „პირადამ“ დაბეჭდა ლენინგრაფელთა ვალდებულებანი...

— არ გაბეჭდი — გამიეროა მითიამ და ხელი ხელზე საშინლად მოიჭირა. — დაღვი ეს ფურცლები. ზო, მე ვიბოხო... თუ გეყარაქარ... ეს ფრხა ზეღაბტი, ყალიბ იყო. მე გამოვგაღე ხელნაწერი და ექსპონენტავად წაუღი ჩემი გეზი.

ახლა ეს ვიცილი, რაც უნდა გამეკითხინა. ვიცილი. დღითი გამოიმუშვობაში წავედი. რედაქტორი შემპირდა, რომ ხელნაწერს ჩქარა წიკითხავდა. ჩემთვის ის ორ-სამი დღის ნიშნავდა და იმავე კვირაში მიგაიბიხა.

სათვალადა, დაღვილ-დაქმნულმა კაცმა გაქვირდას შემომხედა:
— ტყე? — ხელნაწერი ურდამ ამიღო, გაღაფურცლა, ციბა დაფიქრდა და ამოხიგნემა... — ახლა ეს მოდამოა... შეუბიერება. მაგრამ ვინა იცის... დარწმუნებელი არა ვარ, რომ ჩვენ შესაძლებლობა გვეყვება თვენი ჩამოშურა ერთი წლის შემდეგ მაინც აწავსობოთ. ქალღილი ციბა... — ბავები მისი ზეგადა, ვარაუდა ისე ამოხიგნემა... — დაწმუნებელი არა ვარ, რომ ეს მოძრაობა ვარსება.

ტყეში მზე ანაბედა. მისი ცხელი პირი ურდამ. შეხედებდნენ მოპილოში ამაზიანები. მე ეს მყოლი. მასაღეხადამ, მატყვევი მართალია. იგია მართალი და არა ათასობითი ადამიანი, რომლებმაც თათი-ნენით თავი ეყენის ნამდვილ ბატონ-ბატონებზე იგრანეს, და დარწმუნებით მოაწერეს ხელი ვალდებულებას — აქაფად იბროქონ, და ვინა მართლ ფულის ეტლსაბიხა...? მე ხომ ენახე მათი ანთავული თვალბი, მათი მღეღავარება... რა არის ეს? შეიძლება რაღაც ყველაზე შობავე რამ ვერ გავიგე?

ეს მოკლედ ჩამოვიყო, ვის ვკითხო ჩრევე? პოლისტკიას? დაღვი? ანა ეს ის არ იქნება, რაც მე მსურს. საჭიროა რამ, საღილოა ახლი.

ახლა არ შემეძლია ეუბასტხო კითხვას — ერთი გადააწყვეტე

მესუბრა სტილიონთან.
გელუბრევილი ვფიქრობდი, რომ საქმარისა ჩავეწრო მასთან მიღებაზე და დაბარეო შეგსება. ხანდახან ყურნლა „კომუნისტკა“ საშვითი ცენტრალური კომიტეტის შეხვედრაში მიხიგნობდა შესულა. ქართულ სართული შემეძინა და იქ მივიხილა, სადაც გამოკრული იყო განრიგი, თუ რომელი დღეებში იღებდნენ მსუბეხებს ცენტრალური კომიტეტის მდივნი. ამიგად მისამართი ვიცილი.

„კომუნისტკაში“ საშვის ობიგნა ძენლა არ იყო და, არ შევედი ცენტრალური კომიტეტის მდივნიც მისაღეს თათხის ერთი. ბინლ-ანმდგარ თათხი, მაგისოსალი, ჭიჭარა, უფარესული, მაღანი მკაცრი გამომეტყველების მათი იქთა. ვიბოლოხ, საყებზე ჩამოსმდარ მსუბეხებს მეხსილად ქელ-სქელ პორტრეტებში ვიბოთ.

— რა ვენახებო? — შევიკითხა ჭიჭარა ქალი. მისი ხმა შრალი და სემეიანი იყო. მე დაბნეული ვიციტობდი აქეთ-იქით.
— მე ბინლა ჩავეწრო მიღებაზე, სტალიონთან.
იქ მყუდნი ჩემენე მოპრუნდნენ და მომარჩიდნენ. ტილოს ფეხსაცმელი და თეთრი, მოკლე კაბა მკეცა. თავი საოყრად დიდად ვიყარები.

ჭიჭარა მდივნი ხმა შრედალ და აულდებლავად გაისმა:
— დადობეო თვენი მისამართო, ტელეფონი. დაიგრიკავენ. მე მხოლოდ სასტუმროს ტელეფონი მქონდა, საჭირო ტელეფონი დერეფანში. „რახბიტკა“ ტელეფონი მიეცე? არა, ასეთიარ შემოხეგვემი. მორცხვად ჩავეფიერე: „ბინდისყო პოდფორე...“

ეს იყო 1929 წლის იქვს მასის.
უქალბილი მისაღებლ დღე სტალინს ჰქონდა შეიღვი — მეორე დღეს.

ახლა მიღებულებისაგან დამე ციბად მქინდა. დღითი შევიცაღე განსაკუთრებით კარგად ჩამეცა. ეს რთული საქმე არ იყო: დაჯავთ-თვე თეთრი ტილოს კაბა, გაქვამთავე თეთრი წინდები. ტელეფონმა თორბეტ საათზე დარაკე. მისევე ვიკანი ჭიჭარა ქალის ხმა, თვეც მინამდე მასთან ტელეფონი არასოლეს არ მილაპარაკე.
— დღეს მიღება არ იქნება. არც უქალბეს მომავალში.

წენლა ჩავეფიერე დერეფნის-მორიგეს, რომელზეც თვლი გამომოკოლია. მისი თვალები ამბობდნენ: განა ღირდა მთელი დღი ტელეფონის ახლოს ტრიალი, თუ ყურნაღვი სის ჩამოკიდებლი, რომ სიტყვა-სიტყვა არ იტკობი?

მაგრამ შუა ვახზე შექარება ეყვე აღარ შემეძლო. მიღება არა მის? და, ცხელია, მე არ მიმბილხი. მაგრამ ასე გაურჩვეველ მღეო-მართობაში შენედი უნდა ვიყო? რეოვარ ვიციტობო?

მასაღეხი, კარგბე, რომელიც ჩემს წინაშე ეს-ესაა გაილი და რომელსაც ჩემი მომალეს კარგბედა ვიცილი. სიტყვითადად მიგეყარე? არა, ეს შეუძლებელია მასაღეხი, ნაწერი უნდა გადავიტე.

მამინდელი ჩემი დღეები ხუტ-ხუტ შემოძლია აღვადგინო. შვილ მასის ურთი მიზიხებს მიღებაზე, რვა მასის მე ისე შევიდე ცენტრალური კომიტეტის სამდივროს მისაღებო თათხი. მდივანი ქალი ახლა აშკარა ინტერესით მიყვირებდა.

— ხომ ვთხოვარბი: მიღება არ არის!
— ხე კონერტში ჩაბეჭდილი ჩემი ნაწერი დაგეწყოდა. კონერტი ქალმა ხეიგნე არბ-ლაშობა.
— დაღვიყო.

კიბეებზე სირბილით ჩამოვიდილი. ნეტავი მდივანი კონერტს არ გახსნიდეს და შენ ჩაბეჭდე ბარათს არ წიკითხავდეს. შეძრწუნებელი ვფიქრობდი სასწრაფოდ დაქალბილი სტირეფონები.
„იოსებ მესარიონის მევე მაღანი მჭირდება ვიცილეთ თვენი აზრი, ის, რა აქ არის აღწერილი, ჩემი თვლით ენახე, მე ეს შეუხებნიათ, რომ ეს არ არის. მაგრამ მე ენახებ მხოლოდ თვენი ერთს შევიკითხეოთ თვეთა, მე ვარ მართალი თუ ისინი, ვინც საწინააღმდეგობის ამტყვიებენ.“

კიბეებზე არაივი ჩანდა. ყველანი ლღვითი სარგებლობდნენ. მე კი მეექვესე სართულდანი კისრისტებით ჩამოვარდები და ზურცსკეან სულ ვილივის ნაბიჭებში ხმა მესმოდა.
გადავიბრძენე წითელი მოუღანი. ფეხებზე მჭევი თითქმის გაავარაჩებელი იყო: ეს რა ჩავედინე? თავებელი ბარათი, ისიც ხელნაწერი.

ნომერში შენედალი, კარი ჩავეციტე და მთლი ბალიში ჩავეტე. ეტა-

1 ურნალ „რახბიტკა“ რედაქციის მუშავი.

როდეს? მერე კი ჩამოხინა. ახალგაზრდობაში სრულადაც ისე არ არის, როგორც ახლა, როცა აულევემისაგან უძლიოზით თვალები გი-სივლდა, გული გეუძრებდა და ხელი ვალიდოლისაყენ გაქვს გაუ-დილი.

კაცუნმა გამაღვიძა.
— მიუტლინა ტელეფონთან... — დაიბნა მორავგემ.
ახალის ჩქარ-ჩქარა ვიცრავ. ფეხი ჩხუტებს ვეძებ და ვერ ვნახე-ლობ, საათს ეტყვიერი. იმ დროიდან, რაც ნომერში შევედი, სამი სა-თი გასულა...

— გისმენთ...
— გელაპარაკებთ ტოვსტუხა... — ისმის ყურმილში უცნობი ხმა.
— რომელი ტოვსტუხა? — გაკვირვებით ვკითხვ.
— ტოვსტუხა კი არა, ტოვსტუხა, — თქვა უცნობმა. — ამხანაგ სტალინის თანაშემწე, ყურმილს ახლა მას გადაეცემა...

— რა? — წამოვიძახე მე. — სტალინი?
ჩემს ირვლევი კი უკვე შეგაროდა ხალხი: მორიგე დამლაგებელი, სასტუმროს მფარველი, რომელიც დაინტერესა ფეხშიშველა ქალბ-ვილმა, ყურმილს შემოიღოს თვალუბრი რომ უტყვიროდა, კიდევ ვი-ღაც. მაგრამ ერთი წამის შემდეგ მე უკვე ვიპოვე ვაჩვენებელი. ყურ-მილში აღმოსავლური აქცენტით გაისმა:

— ამხანაგი მიუტლინა ხართ? მე თანახმა ვარ!
ეს სინამდვილესთან ისე შეუსაბამო, ისე გაუგებარი რამ იყო, რომ დაბნეულმა ყურმილში ჩაეძახე:
— თანახმა ხართ? რახე?
— დავწერო თქვენი ბროშურის წინასიტყვაობა. ასეთი წიგნი სა-კრიოა.

— თქვენ ის წაიკითხეთ? — უფრო სულელური კითხვის მიცემა შეუძლებელი იყო. ამას ფრხლს წარმოთქმისთანავე მივხვდი, ამას მიხვდა ისიც, ვინც მისმინდა. გააცინა.
— რომ არ წაიკითხა, არც საუბარი გვექნებოდა.
და უკვე სხვა, სახეგასმულად, საკმეიანი ტონით:
— ნება მომეცით, ერთი კადნიერი კითხვა მოგკეთ: რამდენი წლი-სა ხართ?

— ოცის... — წამოვიძახე. — ოცისა!
— ნება მომეცით კიდევ ერთი კადნიერი კითხვა მოგკეთ: პარტი-ული ხართ თუ უპარტიო?
— უპარტიო, — ამოვიხვნეშე და იმის მოლოდინში, რომ ყურმილი დამუწუნდებოდა, გული გამეყინა. მაგრამ არა. მან განაგრძო ლაპარა-კი ისევთვე მშვიდი, ძალზე შინაბუნდოვი ხმითა და აღმოსავლური აქ-ცენტით:

— ვიმორბე: შზადა ვარ დავიწეროთ წინასიტყვაობა. თქვენი შე-ნრწმენები — მართალი, უბრალო მოთხრობა იმაზე, რაც ახლა მუშა-თა მასების წიაღში ხვდება.
— ი! — მხოლოდ ამის თქმა შეეძლო. და უტყარად, თითქმის ვილა-ცამ ზელი მიბძებდა: — მე მინდა ვნახოთ. მინდა გკითხოთ...
— ძალიან კარგი, მოდით.

ეს რაღაც სისხშარისა ჰგავდა. მომეჩვენა, რომ ვიღაც მამასხრებდა. რომ გამაღვიძებოდა, წამოვიძახე:
— მაგრამ ეს როგორც ექნა?
ერთ წამს ყურმილი დაედმადა, შემდეგ გაისმა:
— დღეს ოთხშაბათია. პარასკევს თავისუფალი ხართ?
თავისუფალი ვართ თუ არა მე?

— რალა თქმა უნდა, — წამოვიძახე, — რალა თქმა უნდა, მაგრამ მე თქვენთან არ შემომშებებს მდივანი ძალი, იციით, ის ქალბია, მისაღებ თათასში რომ ზის. მან არ შემომიშევა ერთხელ, მიიხრა, რომ თქვენ მიღება არა ვაქვით.
დაც, მამაკითხის ამ პარტიკულუმმა ქალმა, რომელიც თავის საშს-ხურებრივ მოვალეობას კეთილსინდისიერად ასრულებდა; მკინნ მე მას შეგვარა უწყოლად.

— მეგობარ? — მითხრა სტალინმა. — რატომ მეგობარ? ძველი კომუნ-ისტბია, შესწავნივანი დიდგაციკია. — და ისევე ვასა ტრითი — პარს-კეცს, სამ საათზე, ცენტრალური კომიტეტის შენობაში. ნახავამდის.

საქართველო

ლოლა ლავგილოვა სამხედრო კომისრის წინაშე იდგა. კომისარი გაკვირვებით შეს-წეროდა 19 წლის ქალწულს.

— მაშ, ფრინგუხა წასულით მსურთ და-ენმართი სამშობლოს? — მერე თვითონვე მიხვდა თავის შეკითხვის უადგილობას, როცა მზერა გაუსწორა და ქალწულიის თვალბუნში მოელოარე ცხვლდნი დინახა, ერთხანს ჩაფქრდა ხნიერი კომისარი, მე-რე წინასწარგვეყვების გზენებითა და სიმ-ტაკითი თქვა:

— არა, ჩვენს დამარცხებას ვერავინ შე-სძლებს...
თვალწინ უდგას ლოლას 1942 წლის 8 აპრილი. ამ დღეს ჯარისკაცის ჩეგებება და გიმნაზიური გამოწერებითი გამოწერებითი პუნქტში გამოცხადდა. ეს იყო მისი ცხოვ-რების პირველი ჯარისკაცული დღე.

იმ-ბ დროებით შეეცადა ქალწულიის გეგმები, მის ოცნებებს სულ სხვა მიმარ-თულება მიესა. ლოლას მხოლოდ ერთი ფიქრიდა ჰქონდა — თავი დაედო სამშობ-ლოსათვის.

პირველი საბრძოლო ნათლობა 415-ე სა-ხელოლო არტილერიის პოლკის მეტეკინაფ-ჩეკვეთა, ბაგალონის მერიე ახელსულ მიიღო, სადაც მეზღუნის მოვალეობას ას-რულებდა. ლოლას დიდი მონდობება შეუ-ნიშნავი არ დარჩენია. მალე უფროსი სერჯანტის წოდება მიაკეთებდა, ოცეულს უფროსად დანიშნეს და ფრანგოსანი მეტე-კინაფჩეკვეთის სამკრულ წინითაც დააჯი-ლდეს.

1942-43 წლების ზამთარში 415-ე სახე-ლოლო არტილერიის პოლკი დნტარზე გალა-სახელოლს იცავდა ქალქ დნტარპოვსკის-კის მახლობლად. ამ ხილზე გავიდდა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სარკინიგზო გახა. ლოლას ოცეული იცავდა ხიდს მტერი-საგან. რამე მოეთქვის, რამედი უძილო და-მე, რამდენი უაზინდობა გააუაზრობა ოცე-ულის ასალგაზრდა მეთაური მტრის თავ-დასხმის მოლოდინში.
სწორედ ამ ბრძოლებში დამიხსახრა ლოლა ლავგილოვამ მთავრობის რამდენი-მე ვიღოლო და უმაღლესი მთავარსარდლმ ი. ბ. სალდოვის პირადი მთავარი.

1944 წლის პოლკის 415-ე სახელოლო არ-ტილერიის პოლკმა გვიმ დასაჯილთარაქნ აიღო, ძლიერმოხილმა საბჭოთა არმიამ მტრისაგან გაწმინდა სამშობლოს მიწა-

წყალი და ახლა საკუთარ მიწაზე ურყავამ დადგინდა.

ინსპერვად ერთ დროს უძვეველებლის შარავნიდები მოსილი გერმანული სამხედრო მანქანა. სასიხარულო იყო ლილასათვის იმის შეგნება, რომ მასაც, თავის თანამებრძოლებთან ერთად წველილი შეპყროდა ამ მდინე საქვეში.

გაეთვლებული ბრძოლები გააწვდა სამხედრო არმიამ ქალაქ ბრესლავის ახალგაზრდა ბრძოლებში ლილას ბაგრატიონის მონაწილეობა. დაწინაურდა ლილასი და ლილასი სიხარულით ავსებდა იმის შეგნება, რომ მან მიერ ჩამოგდებული მტერის ყოველი თვითმფრინავი განადგურების დღეს უფრო უფრო და უფრო ახალიდებოდა.

ბრესლავის ბრძოლებში გათავისუფლებული მანკობისათვის სარდლობამ ლილასი დაიწყო მადლობით. „სახარბილო დანახაობისათვის“ — და აი, დადგა გამარჯვების საინჟინერო დღეს. ამ დღემ ლილას და მისი მეგობრებს სწორედ ბრესლავიან მოსწორის.

სამშობლოს წინაშე გაღმრთებული დაბრუნდა ლილას საქართველოში და 1945 წლის სექტემბერში გაიგზავნა სწავლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოძღვრის ფაკულტეტზე. აქვე გაეცნო იგი ბიოგრაფიულ ფაქტებს ისაინ აბაშიას და სამხედრო დაუკავშირე მას თავისი ცხოვრება.

საინჟინერო და მისაბაძი ოჯახი ჰქონდა ლილასი. ისინი ასპირანტურაში ჩაირიყვნენ. 1935 წელს კი ბრესლავში დაიწყო საინჟინერო დიპლომატი. იგი უდიდესი მონაწილეობით ემსახურებდა საზოგადოებას, უფრო და საინჟინერო მუშაობას, ემსახურებდა საინჟინერო დიპლომატიის დასაცავად. მაგრამ ადრე დასაწყის... ომგადადღმა ქალმა ქალაქ ერთი დიდი გულისგაყვილი განიცადა ქმრის დაკარგვით.

დღეს ლილას ლაგვილია, თბილისის საინჟინერო ინსტიტუტის ადამიანის ნორმატიული ანალიზის კაბინეტის თანამშრომელია. ყოფს ორწილს, როგორც სამშობლოს მამა დაავითოს. საუკეთესო მშობრებს, მწარეული ღილას და თავმდაბალ, უპირატესში ადამიანს.

იოლოდა ხანდაზაბა-ხანინისა

ჩვეულებრივი და საქებარია ქეთევან გიორგობიანის ცხოვრების გზა:

სკოლის რისიკოსია

მეყვენია ჩაფლული ბუგეულის საშუალო სკოლა. შესასვლელში თითბრის წყაროა ზარი ჰკვიადა, დარეკავ და... ბავშვების საიმი კრიაბული თბილბა გარემოს, მზრუნველად მოილოდა ენოს, დეკორატიულ ბაღს რომ დამსგავსებდა. აი, ამ სკოლის დირექტორია ქეთევან გიორგობიანი, ქალი — დაბადებული პედაგოგად, აღმზრდელად, ორგანიზატორად...

ჩვეულებრივი და საქებარია ქეთევან გიორგობიანის ცხოვრების გზა:

დაამთავრა მშობლიური სოფლის არასრული საშუალო სკოლა, შემდეგ — ონის პედაგოგიური ტექნიკუმი; სწავლასთან ერთად, 14 წლის გოგონა საზოგადოებრივ საქმიანებზე ასწავლიდა წერა-კითხვის უცოდინარობის სალიკვიდაციო სკოლაში. 1932 წელს მუშაობდა დაიწყო ონის რაიონის სოფელ საკაოს არასრული საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად.

გადას წლები და ქეთევანი ამბროლაურის რაიონის სადღესასწაულებელ საშუალო სკოლაშია. 1938-1941 წლებში კი ჩორაოს შვიდწლიანი სკოლის დირექტორად მუშაობს. ამავე წლის დაუსწრებლად ამითავეს ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტის ქართული ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტს...

და აი, ისევ მშობლიური სოფლის ბუგეულის საშუალო სკოლა, დირექტორის მოადგილეობა, 1942 წლიდან დღემდე კი — უცვლელი დირექტორობა. მისი ზრუნვითა და მეცადინეობით განმტკიცდა სკოლის მატერიალური ბაზა, გაიხსნა ბიოლოგიის, ქიმიის, ფიზიკის, ისტორიის, გეოგრაფიის კაბინეტები, ფიზკულტურის დარბაზი, მასწავლებელთა სახლი, სკოლის შენობა შეიმთავა 11 საკლასო ოთახი და სხვა.

სკოლის დირექტორი აქტიური საზოგადოებრივი მუშაობაა. მრავალი წლის განმავლობაში ხელმძღვანელობს აგტოკლექტებს, რომლებიც მოწინავეა რაიონში. ქეთევანი არის ბევრი სასარგებლო საქმის წამომწყები და ორგანიზატორი.

...და როცა კვითხავენ, კიდევ რა მიზნები გავეთო, ხანდაზმული პედაგოგე პასუხობს: ისევ და ისევ თათბების აღზრდა, ჩემი გამოცდილების გაზარება დამწყები პედაგოგებისათვის...

ბუგეულის საშუალო სკოლა თუ ერთ-ერთი მოწინავეა რაიონში, ეს არის მთელი კოლექტივის, მისი დირექტორის პედაგოგიური მუშაობის ორმოცწლიანი გამოცდილების შედეგი.

ქეთევან გიორგობიანი — დამსხუვრებული მასწავლებელი, საპატონო ნიშნის ორდენითა და მედლებით დაჯილდოებული ქალი, დირექტორი-ფილელი და თავდადებული დიდოცადი, მაგრამ მისი მთავარი საზრუნავი მიივ სკოლა, მისი აწეწეა მომავალი, და ბუგეულებზე ახალკაბრულერ სკოლას რომ აწეწებენ, ამაშიც დირექტორის მზრუნველ ხელსა და გულს ხედვენ.

ი. ბაჰამი,

საქართველოს კომპარტიის ამბროლაურის რაიკომის ინსტრუქტორი.

ბაბუ მამაროზივილი

ის ხალი წალი

ყველა ხანშია

თოფის ღვლიდან ამოვირნიდა მისი კაცობა, სივრცელის პირზე შეყვანა თბილი დიმილი. ვისაც ერთხელ ვაკვაკური მკვლედი და მეხლი, შეფილი ხიდეა მწიფის და უმძიმეს უღლის, ჩაიერა მკერდში ხორციისა და სულის ნაწილი — ვისაც მას ჰყავდა და... დატოვა ზღვრებზე წველილი ოლითი, ნატვრა, ერთგულება და სიყვარული, ყველა წავიდა, ყვეს იყიდა ფასი მამულის. დარჩნენ უშვილოდ, უკმროდ დარჩნენ, დარჩნენ უმამოდ, გამთოთსოვნეს ზოგს დროებით, ზოგს სამუდამოდ. გუბნისგანდოდა დარბა მდგერი ნიშა, ღვინია... ცაბა და მიწას ზუთი არ უძინია. ცხალი კი, ცხალიც გვერდია ავი სიზმრებით სავსე და ოჯახში დავმსგავსა უსარდნო ვაშებს. მზრე დაღუპვის ბარათებით დაიწყო გვარცმა და დავიკრული სურათები ცხდრების ნაცვლად. ათასის გულში წინათგონობა რეკა ზარივით, ქალწულებმა კი დავიწყეს ფერ-უმარილი. ზოგნი ვალბეში ჩავევლით და ჩავიბირეთ, ბაზრებში ყველგან ნაგაზივით ეღვდა სიძვირე. იმ, წინა ხაზზე, კი წინა ხაზზე, უფუნჯა და არყოფნის შორის არითდა სინათლე დაიღვასილი სიკვდილის ტორით მოხსენებულის ქვებდა შევისრულების ბანვით დამთვრალი მკერდისგან, რომელსაც არ დაუკლავს სახლში ქათამიც. დანადგულ გზებზე თავგანებება მიბაჩებდა, თითოდა სიხარული მკერდადღვრითი მიწის მიჯნებთან. თავ-თავის ქვეყნის სიყვარულმა დაბადა ყველა, — ვინც მოვლენია სიციხელს მხნელად.

დაწესდა და მუერნების ბი-ბუმეცსად დაწყებინებს, კონსულტაციას გაუწევს, ჰუმნიესად გაუსინჯავს ნასწავლი კაცების დაყენებულ ღონის.

და ამასობაში მოპროვდება კიდევ უნები. თვალს აიღვენებს, და, აღდგენს გიოს სანეტარი ღღებე — მოსავლის აღების ღღებე. ასე ცხოვრობს გიო.

ოღდაათი წლის ვაჟკაცი იყო გიო, როცა ცოლ-იხბრმა თავზე ხელი მოვილო და დაიქანება გადაწყვიტა. თავის პარაბაზე ცასა და ქვეყანას შუა არა ვეულებოდა. მა, მაგრამ ჩანი ჰქონდა ორ ბიბომა. გახევა აღდგას ვაჭირში და ნანობაანი თმაგაწაწა მართა ორ კვირასი ცოლად დასვა. ოჯახის ვაჩინე მგელიანი მუშა და აქცია გიო. არც მართა გამოვლა უეცარი და ხელთუფარი. ღღებე მოცემულ ოთხ შვილს მივლა-ვაზარდა უნდოდა. მეტე ქვეყანა მაგარა შეზღუნარდა და ვადატარალდა. გიოსად ხელი მოეშრათა ცხოვრებაში. იმ-არამის გიოთა და მართამ, იმრომის და იმრევი კიდევ. და ვაგილა წლები. მართას გაუფერქარალდა ის გაუფერქინებელი ლოკები და გიოსად ვაუთოვდა თავი. ახლა მათი ბიბები ამოხლუნენ და გიო-რევი გაუფერქინენ თევზა ვარდოლი. რაც მე დამავლდა, ჩემ შვილებს არ დავავლებდი. — იტყოდა ხოლმე მართა და თავი მოიკლა, სანამ ოთხივეს არ დაამთავრებინა სწავლა. შვილებივე გამოადგინენ: ბიბებმა ორსართულიანი სახლები ამოუყენეს ვეკრელი გიოს დიკრულს. გამარადდა გიო, ხუთ ოჯახად ცხოვრობს ახლა გიო.

და სიბერეც შეშავა გიოს, შეშავა ეს არა და... მართა ცდილობდა, მაგრამ გიოს პერის ჰამაში ღღინის ხელდა ვერ დაეწევა. ძარღვ-მისტეტულდა, დათობამდე ნაგონებში მოქვეყნებითი ენერჯია ეგმობოდა. არ ტუღებოდა გიო, არა კისრატობოდა. მართა ხმა უნეწედა, გიო კი დრეწავს პასუხებდა: შენი სასაზღობოდან არ მომსტეწეო (მართას სასაზღობო გიოს ანგარიშით, მართას შამის ოჯახი იყო), ჩემს მინარჯას ვაგებო. ახალვაზრობა და წრტილშვილობა ჩავაშვა ვადატარებდა, მეც ახლა უნდა ვაგებობო. მართა იწყენდა — შენი მინარჯი თუ სუ შენია, შვილები ვილასი არიანო, ვერ ამარაფერის იტყოდა. არ უყვარს გიოს წინაშე რაღაცა. და მართამ პირად იცის გიოს პასხები: ჩემ შვილები დავაზარდე, დავაგებე. ამ ორ სრასასახლეში, გიოს ეზოში რომ მშობიობა, გიოს ოფელი უნდა ურეცა და მართასიც. დაზარდეს შვილები და ახლა მართა და გიო მერყენდ დუწი გიოლმეწებოდა. ახლა შვილონილები უსხედან გიოს მუხბობირას, ახლა ისინი იხრებინან გიოს ზღარებზე. უფლის მართა ბეზია შვილონილებს. მაშ რა ქნან, შვილებმა და რძლებმა უნდა იმუშაონ, შენ ხომ არ დასლებიან. მართამ რაღა ვაგაყოთის? გიოც დაიწყებოდა და მართას ველო მოუბრუნებდოდა, ახლა სივა პასეხე ვაწყებოდა, მაკალობეს მოუყვანდა, ვინ როგორ ადღუბს ღღინში, როგორ დააგადამყოფა და ლოგინად ჩაგადო. ექიმებს უოქემობო, და სხვა. — მამა გიცხობდა, უფროინდ ბერი არ მიქმება ჩემ ღღებში და ახლა ვინდა გამომიცვალო? — ამოლოლოლოდებოდა — მო-ვიდინენ ბიბები! — დაშეშებებოდა მართა. ბიბები? კარგები არიან გიოს ბიბები, იმათი სიტყვა კანონია ოთხი სიტყვი.

კამოთბერულმა ზამთარმა შარზან მალანდ ვაიკარება ნადმი. ჩამოვარდა და ერთხელ ქალაქიდან ღღინიანი სიძე და გიომ კარ ქვიფო გასწია სიძესთან. რას დასჯავსებინა, აღმანიო, მობირდელი თვალ გიომ და შეხედა სიძეს. მა რა, — აუხანს მართამ გიოს, — ე-ვალებებოდა ვასუტებინან, ამა რა, 'საქმე უნაში ძიკასა თუ? შენა მავათ არ აქემ დასახებო და წყალი მოსატანო. შე კარგო ადამიანო, აქეთაო, ცივი წყალი მოდისო, იქით კიდ ცხელიო...

— მობრალდი ჩემს ენახში, ერთ კვირასი დაიბღერტებო — შე-ცხებრა გიო სიძეს.

ექიმთა ბრავდა დადიოდა სოფელში, სიციცლის განახლები-ვებაზე მუშაობათო, სოფელში ყველაზე ხნიერს ხალხთან შევავსებდითო. და გიოსად შეხედინე. გიო ეზოში მუდგობდა იქნა. ქალაქე-ლები, კაცებზე რომ უნებინა ვეყავა, მეტი მოკალათებინე.

— ძია კაცი, ყველაფერი ბეჭერ ვაკებს, სასმელი არ გვიკავია და სუ-მელი, ჩასაყვებოდა და დასახებო, ძილი და მოსვენება, და შინს სატ-კვიარი ჩემ მოვსებოთი. ყველა ვინა გიდა, რომ ამდენ ხანს ცოცხლობ-სო. ერთი ვეიბარო, რასა სუამდე, რასა სავიდე, ჩანს როგორ უფრ-თხილებდებო, რომ ამდენხანს იცხებო?

აბა, რა იტყო, შვილო, რაცა შენოდა, ექამლო. — უნასუნია გიოს! როდის სუამდე და დღესი ჩაღღენეჩაო? როცა მომივხედო-დაო; და როცა მექმნებოდა, ვადიხებოდა, როცა დავიღღებოდა — დავეღღებოდა, თქვენსავით საათითო ეს არა ვცხოვრობო.

ხორის ხო არ ენახებოდიო? რატომაც არა, როცა გახსნილდებო-და, რად დაღღენეჩო, მაგრამ ხორის ჰამა მუდამ არ იქნება. ექ-მა თუ არ იმარხებო, არ შეიძლება. ვინ დავაეკვლივინდა მარგავი-რამეს. ხო ვაეუტყვებოდა ცხვარ-არხოაო.

ექიმებმა უჩინეს თებზე, შინე უტყვიარა-უყენესელი რომ იყო. ღღინო-არჯასა და ხორის მოვარდა, ხოსტენული გერჩინესო და თეთრ ბერესად თაღინ აკრებოდა.

— მამა გიცხობდა, კიო საგმელ-სამსელი თქვენა და ბალახი და შა-ვი პური მე? — უხებრია გიოს. უყინით ექიმებსაც, მეტე წოვარება უტყოთავო.

თავის წოვარებნა კი არ იცოდა გიომ. მართასა ჰკითხებ: დღეო, ჩამდენი წლებია იქნება შენი რაცა და იმანად მოკალათა მე რომ მო-მიყვანა ოცდაათასა იყოო. როდის მოგიყვანაო, მაგრამ მართას აქედ ამის დოქტორება ჰქონდა. სალოსი იმ ღღეს ყულოა დათყო. მეტე დათყოსთან ბივი აგრინეს ექიმებმა და ვაგიღს, რომ ეს ამავე სტრასის პირველში უყოფო.

გიოს ღღინის უტყე წრეცა გამოსდიოდა. შუგოღობის პირი იყო, არ ეღარღებოდა! მოსავალი კარზე იდგა და ოდნავ შეშავული ღღე-რი სოჭობდა დალუქული.

...მართა შინ არ იყო, გოგო-ბიბები ვაიკავა მინდობრზე. ვადმოდგა გიომ ახალი ორბელოდანი და აღესასა დაუბახა. ჰაზარა სუტარა გა-აწყო. დაღღენეჩოდა თუ არ მოიბოღებოდა აღესასთან სახელ-დახელი სუტარაზე, ხანგი იყო და ნიორა, ძარღვიანი შოთი ბერი და მწილი. მართას შენღებულ ეკვირევი ლოსანი ვინ დაემუწებოდა-ოცილო კაცოსად დაბარტავა ჰე გიომ (უყვარს აღესას ნიობა) და მომცოტა ჩემს ჩაყარა.

ბეჭერი იყვირებო ძველმა შეგობრებმა. იმ მთისა თქვეს და ამ მთისა. საღვთებელი ვადარჯის ვაგმარათო. აღესამ წამოიწყო.

— დაეცა კაცი, მაგარი არა ენახოთ! — თქვა გიომ.

— მაგარი რა, დღევაკები ხომ არ ვართ, — თქვა ღღესამ. გიო მგლებდა დაეკავა აღესასა. მაგრამ შინე ვერ დაეცა. მეტე გიო შარტო მზარბადაც ვეჭვებთ, ჩამიბულა და ჩაეწა ჰქვას. ხელამდ ბუბუბუკი დაიწყო და აიგსო. გიომ ბროწეულის კენჭების მოტეხა ეზოში, მიკე-მიკეცა და თავი დაეცა ხელდას. აი, მოვა მართა და შეუხედა მამარსა დალოკეინეს გოგო-ბიბებს.

...ქვევრი კი უტყურნდა და ეტყურებდა, თავის ახალვაზრდულ ღღე-ლილზე ღღესსობადა, ღღელდა და ვადმოსივას ღღინობდა, დამეწაფეო, ელამეწებოდა გიოს.

— პიო, შე ღღინა ჰუკანაურო, იგრე ვეიბარო, თითქო გიომ დამი-ძახა და მოვედი, — შეგაბახა მდღეღარი მოღესესი გიო — ჩამდენი გიოვალე, სანამ ქვევრამდე მოგიყვანდ, უწავალესეც არ მოიბარდა და!

აი იყო, რა მოვიგიადა, იტყუე, თორემ შენს მეტე არავინ აღუ-ნებულა, მე კი არა ვღღელი! ამა ახლა შამამხედ, ქვევრში ევლარ ჩავსულვარ, ვარტყხა რომ მინდოდეს, ჩასეცა კიდევ არავფერი, ამის-ოცლა ვაჯავ.

...მეტე გიოს თავზე დაეხსა. და რარი, ვაგო, ჩაიღღენდა და ქვე-ვრის პირს დაეცა. თვალთ დაუბნებოდა გიოს.

...არ გუებურება, დღევაკიო! — უნდოდა დაევიტარა გიოს, მაგრამ ენახილი დაუღუნდა...

...მართას წიგელ-კივლებზე მთელი უზანი იმათ მართამ შვიკავა. ქვევრის პირს გულამდ ეცდო. ცალი ხელი პირდაპირ ჰქვამე ელო. თითქოში მაქარი ვეღვო.

— წიგეო, ჰა, რატო წინათ არ იყო ე წიგეა, — ლაპარაკებდა პე-ლა ბეჯია. — მიწის მგელი გამოუტყვებოდა აღმინარა და ვაგმობო-და, ავი სტლი დაეცემოდა და... კაცი არჩინად ღღინოსა სეგადა შე-ადლისს, უკეთა რა ვამოუფარდა?

მაგრამ მუდამ ბეგის ვინ უნდოდა ვუტრს.

გიო აღარ იყო.

ქვევრი კი იტყე ღღელდა და ღღელდა.

ორი ოჯახი

შემოდგომის ბარაკი

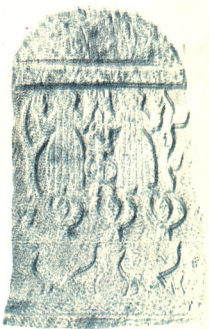
უზუსტო მიქაელ

სულტატო გუგა მიქაძის სახელი ხელოვნების თაყვანისმცემლებისათვის კარგად ნაცნობია. ესა მეტად საინტერესო ხელოვანი ქალი. საინტერესოა მისი შემოქმედება თავისი ლინიერა, მარტივანი ხელოვ. ხელით, რომელიც ქვის ტრეფა და მასში ამტკველებს ქართული მოსავლის ზეიმს, უნაზეს ღღობას, ჩვენი დოკუაოის ბარაკს. ავტო მისი „ღასაფრება“ (თაბაშირა); უკანა პლანზე, გორაკებზე განლაგებული ტუბისცვლა ოდები, ოდების ძირიდან იწყება ხნული, რომელიც ჭიუხად მოიწვევს წინ — ჩვენსკენ. ხნულში, კოლორიტს ქმნის მარტივად ჩამოცმული ხელადა და აქა-იქ ამოღებული მინდვრის უკავილი; შავსა და გრილ ხნულში ნეზიერად წამოწოლილა ქალიშვილი. იგი დაღლილა და ისვენებს. მისი სისხლსაფე, ბარაკიანი სხეული ორგანულად ტრანსფერის თიქის მიწას — ჩვენს მარჩნულს... თავისებურია დეკორატიული მოტივი „მზე“, სხეულს აწას რომ მიუგავს, და ოქროს თევზები ოდნავ ეღამუნებიან ამ კონებს, რა სურდა ამით ექვა შემოქმედს? — იქნებ ის, რომ პაწა იფევის ფარგლებშიც მჭის ანარტილია, ყოვლად მოწაულად და ყოვლად-მსცხუნვარე?

ანდა, მწუხურული იდილია — „მწუხურში გოგონა“ (კუნტატი), შიშველი ხის ტოტებზე ჩამოსხმადარი ვაჭლები — ნაყოფიტების ნიშანი, რქადაცხრბილი. გულბრუნულითაღლებიანი ცხრტები, და, რაც მთავარია, მწუხურში გოგონა, უფრო სწორად, — მისი პოზა, — ხელოვნი, რომელიც მირიყავს საწუხურს და ახვე ღრის ჩამხედ ალერსი და მფარველობა იგრანობა მოძრაობაში.

ახალგაზრდა დედა რალაც საფიქრალს შეუყრია. ქმუნვით იშორება. შიშველი პატარა კი უზარუნველად აფორბდება („ღედლობა“ თაბაშირა). გუგა მიქაძისხული პატარა ბიჭუნის სიბიბი და სიბიბო შეაქვს საერთოდ მეცრად აღნაგ ბარელიეფში. ეს სიბიბი იგრანობა, განსაკუთრებით, ბავშვის ჩვილ ფეხებში. საერთოდ მიქაძის ნამუშევრებში ოდისი წილხვედრი აუცილებლად ეთმობა ვაჟს. ვაჟია მისი მხატვრული ჩანაფიქრის გასაღები; ქვარბი მოსავლის ზეიმის დაღლი. ვაჟის შტოს გვხვდებით შიგადაშვიტ ბერსნაწთა საშობის ორნამენტშიც. ვაჟთან და შავქრით სახე ქოცოებთან მლოცველებივით განლაგებულან ორი ქართული ოჯახის წევრები („ორი ოჯახი“, ქვა), მარცხენა პლანზე ერთ ოჯახს მზე ადგას თავს. მარჯვენა, მეორე ოჯახის თავზე, პერსპექტივაში მოჩანს ოდა-სახლი. აქ არის ბავშვები, არის ტრადიციული ვაყის თაიცი, თევზებიც, ძალიც, არის ფიქრი, ლოცვა, სიამაყე, და აველა ამის შემტვრელი, ორგანულად შემინიკვებელი ხეზე ასული ვაჟია.

გუგა მიქაძის ნამუშევრებზე მხახველი აუცოლებლად გამოიქვამს თავის აზრს, გულბრილად არ ჩაუღვებს ქვათა მოტივრ დაღებს. იმ ქვათა, ბავშვობიდანვე რომ იტყობდა ამ საინტერესო შემოქმედს. სვერცხოვლი და ქვარი, წულრულაღერი თუ ზონლისი ექახდა თითქოს, მათი განუყოფრტვრელი დეკორატიული მოტივები ექვს მოიხიზუნდნენ ახალ ყოფაში, ახალ საზრუნებას და საოქმედს. გუგა მიქაძეც ხომ ერთი იმათგანია, ვისაც ყური მიუგვია ქვევის სიღრისათვის.

დეკორატიული მოტივი

დახვეწება

დეღობა

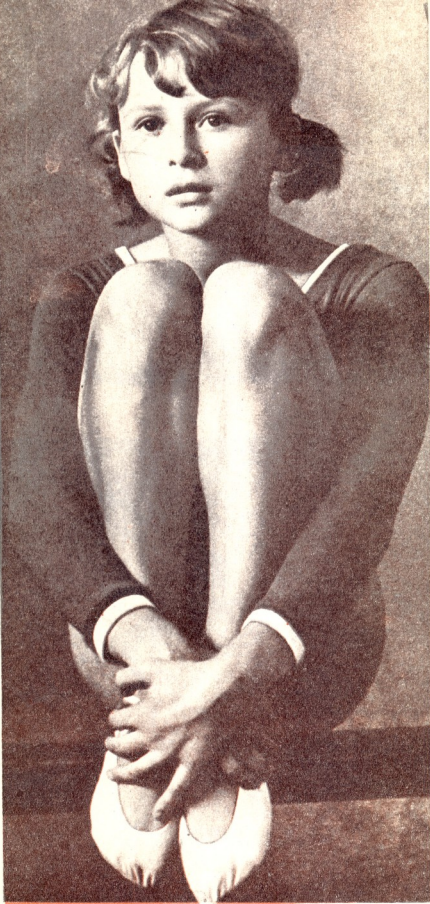

მწყემსი გოგონა

დეკორატიული მოტივი

"მეცხრამედიანი სკოლა"

ფოტო ბ. საბოძიას

სსრკ კავშირის ტანმოვარჩეველთა დაჯილდოების გუნდის უფროსი მწრთენელი, მსოფლიოსა და ოლიმპიურ ასპარეზობაში მრავალჯერ ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ლარისა ლატჩინა აქედანვე გვაფრთხილებს: „დაიხსომეთ ეს სახელი. ნინა დრონოვა მძლე ალაპარაკებს სპორტულ სამუაისის“, მერყინი თბილისელ გოგონას „ტანვარჩევის მოყარტას“ ცი უწოდებენ. ერთმა სპეციალისტმა მას „თბილისური საიტებმა“ შეარქვა.

— ჩნდებ დასაქრებელია, მაგრამ სრული ქემწრტება, — მიამბობს საქართველოს ტანმოვარჩეველთა კლბის წევრის გუნდის უფროსი მწრთენელი, სპორტის დამსახურებუ-

ლი ოსტატი შინა ჭუნელი, — რამდენიმე წელიწადი 8 წლის ასრულზედა ისეთი რთულ ტანვარჩეველი იღებოს, რისი ვაჟებზეაც: სპორტო, წარმოუდგენელია ესრად პატარა ასაქმი. ნინა დრონოვა თვითმყოფადი ტელანტია, ეს ერთი დიდა გოგონა სწორად მწრთენელის გარეშე აკეთებს ურთულეს იღებებს. მწნელია მხოლოდ უფრო ტანვარჩევის ტიტანებს და ხანმოკლე ვარჩევის შებ. დღე ვაჯეთო იფივე. აქ შთავარ რაღს, რ თქმა უნდა, ზუნებრივი ნიჭი და მონიშნებ ასრულებს. ნინა ძალიან გახედული ტანმოვარჩეველია. იგი ძლიერია ფიზიკურად და რაც შთავარია, თვითონვე ხედება თავის უსტოდებს, საქმოდ სწრაფად ცდილობს მით გამოსწორებას.

რითი შეიძლება აიხსნას ტანვარჩევის ამ ახალი ვარსკვლავის ესრად დიდი პოპულარობა? 18 წლის ასაქმი მან თამამად შეაღო სსრკ კავშირის ნაქრების კარი. მის სახელს ახლა სწორად გაიგონებთ მსოფლიოსა და მშვიკოს ოლიმპიურ ასპარეზობაში ჩემპიონებისა და პრიზორების: ლ. ტურნიჩევას, ზ. გორონინას, ლ. პეტრეკის, ლ. ზურდას, თ. ზაჯაგოიჩისა და სხვების გვერდით. უმჯობესია მის უფროს მეგობარს, სსრკ კავშირის ახალგაზრდული ნაქრების ყოფილ წევრს, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტს, სპორტის ოსტად ელენე ბოგლიუბოვას მოვუხსნიათ:

— მაშინ, ისე როგორც ახლა, დიმიტროვის სახელობის საავაციო ქარხანასთან არსებულ „განთიადის“ სპორტსკლოში ვადალოდი წერთანა. ერთხელ სპორტსკლოის დირექტორმა, საქართველოს სსრკ დამსახურებულმა მწრთენელმა სერგო ზურჩანაძემ დავავალი ჩვენი სკოლის დარბაზში შევცვილი და ფიზკულტურის მასწავლებელთან ერთად 7-8 პირველკლასელი გოგონა შევევრჩია. მართლაც შევარჩიეთ ათამდე თებრბადოვანი გოგონა და სპორტული ტანვარჩევის ელემენტარული ხერხები შევასწავლეთ. გარდა მის შემდეგ მათ შორის შეჯინებაც ვაქმართო. სწორედ აქ, ჩემი ურადლება მიამყო სინამდებიური გარეგნობის გოგონამ, რომელიც თანაცოლებულ უფრო კარგად დახვეწილად ასრულებდა შეჯინების პირარამილ გათვალისწინებულ ვარჯიშებს. ეს ნინა დრონოვა იყო. მე იგი ჩვენი სპორტსკლოის სტეკიანი მივიყვანე. ახე მოხდა 87-საშუალო სკოლის I კლასის მისწავლელი ნინა დრონოვა „განთიადის“ სპორტსკლოში, სადაც იგი პირველად გაცემო ნამდვილი ტანვარჩევის საიდუმლოებებს.

თავის ცხოვრებაში პირველი ოქტობს მედალი „თბილისურმა საოცრებამ“ ღენინარაში გამართულ მოსწავლეთა საკავშირო პირველობაზე მოიპოვა, თუცა მრავალჯერ იანა მან პირველობა ლ. გორონინისა და თუმო, სამაგიეროდ გოგონა პირველი იყო ზემოტებში, ორმულზე და თავისუფალ ვარჩევაში. შემდეგ სსრკ კავშირის ნაქრები გუნდი, რომლის შემადგენლობაშიც ლ. დრონოვა იყო, ჩემოსლოვაკიის ქლემე ვოცელკოვის ეწვია. აქ გაიმართა სპეციალისტური

კვეენების სპორტსაზოგადოება „დინამოს“ უძლიერეს ტანმჯობარეობა პირადგუნდურ ტურნირი, რომელშიც ბულგარელი, რუმინელი, პოლონელი, გერმანელი და უნგრელი ტანმჯობარეები მონაწილეობდნენ. ორბიველი ვარჯიში მსჯავო კლდეები ნინას გამოხელდა 4.7 წუთით შეჯავსა.

მეზიოს XIX ოლიმპიური თამაშების წინ სსკ კავშირის ახალგაზრდული ნაკრები დონსილიში გადიოდა წერთანს. დარბაზის ერთი კუთხეში ჩუმად იჯდა პატარა ნინა, რომელიც თავის არ აზორებდა კვეენის უძლიერეს ტანმჯობარეობა გამოხელდეს, შემდეგ იგი თამაშად ადიოდა ირავლებზე და ცდილობდა შესწორებინა ვარჯიში. ეს დღე მას დიდხანს დაამახსოვრდება. მაშინ მან თვითონ, დამოუკიდებლად შეასრულა ერთი ურთულესი ილიტი. მოსკოვში ნინა დრონოდ მნახვენი კვეენის უძლიერეს ტანმჯობარეობას და ბუნდეს 540-გრაფუსიანი ბურიალად ნაირსიმაღლის ორბიველზე. აქვე მან პირველად იხილა უკვე პოპულარული % ვორპინა, ლ. პეტრიკი, ლ. ტურნიკი. ისინი ვაოცებული იჩრავდნენ მხრებს, რადგან მათი შესწერე პატარა თბილისელი ტანმჯობარეზე უოცდღვარაი წინასწარი მოწოდების ვარჯიშე ასრულებდა ურთულეს ელემენტებს.

თბილისში დაბრუნების შემდეგ ნინა თავის მწვრთნელთან ს. ბურჯანაძესთან და ვ. კლიმოვასთან ერთად შეუდგა ორბიველზე. ბურადს ბურიალას დახვეწა, რამდენსაც მხოლოდ ბელარუსი ტანმჯობარეზე ასრულებდა. ექვსი თვის დამახოვრდა შეჯავინეობამ თავისი ნაყოფი გამოიღო. ნ. დრონივამ ათვისა და კიდევ უფრო ვაარითულმა ბურადს ეს რთული ელემენტი.

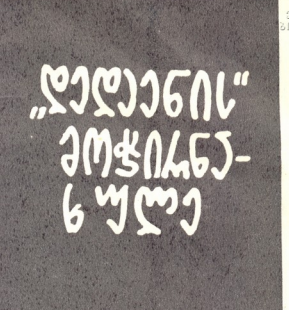
ტრეპოვოლური იყო მისი წლიური ნდობა და მოხელა რიგობი მოწყობილ 14 კვეენის დიდ საერთაშორისო ტურნირზე, სადაც ამერიკის, ცერპოხისა და აზიის უძლიერესი ტანმჯობარეები მონაწილეობდნენ. აი, რას სწერეს ვაგუთ „სოფელის სპორტის“ კორესპონდენტები რ. რაკუნი და მ. სუპონევი: „მანამდე ნ. დრონივა დივირიან ჩამოვარდა, დაბა-დუსიანი ჩამოვიდოდა ცრემლები, მაგრამ ბავშვის ხსენება დიდხანს რაოი ინახას

მწუხარებას. თავისუფალი ვარჯიშის შესასრულებლად ვალიიზე იგი კლავ სახეგაბრუნებელი გამოიყენა. ჩვენი ტანმჯობარეის კეთილდინდობა გინამ, აკომპანიატორმა ე. ვეერკმა მისთვის შესთხოვა საუცხოო მესისალტრო თბილდობა ი. შტრაუსის ორი ბიესისავან. ლ. ნინა არ მოშოვრებია ნინას ურთულესი აკრობატული ტრიუების შესრულებისას, ორმაგი პირუტყვის დროსაც. ვბუდავ დეპარტმენტი: ლ. ტურნიკივას, ი. კარასიოვას და ლ. პეტრიკის შედეგების გვირდობი ამახად დგას ნინა დრონივას თავისუფალი ვარჯიში“.

ჩემის აზრით, — ამბობს სპორტის ოპტატი ვ. საბიროვი, — ყველაზე მწილ ვარჯიშს ნაირსიმაღლის ორბიველზე ამოხად 18 წლის თბილისელი ტანმჯობარეი ნინა დრონივა ასრულებდა. მის კომპოზიციამ თბიშმის არ არის დეყოფნება. მას აქვს ორი 540-გრაფუსიანი ბრუნე და ჩამოხტობი ფრენით 880-გრაფუსიანი ბრუნე. ჭრჭრეობით ეს ხავესებით საქმარისა გამაჩრვების მოხაბოვებლად, მაგრამ მას მარავზე აქვს მეტად ზეორიგინალური ჩამოხტობა ორბიველზე, რომელზეც დაბაპირი ჭრჭრეობით ნაადრევი. თავისუფალ ვარჯიშში ტონის მომცემებე უოცდღვრის სახეობა ტანმჯობარეებიეში არიან და ისეე მინდა ადენიშო ნინა დრონივა. მისი ვარჯიში დაამშენა მარყუებმა 720-გრაფუსიანი ბრუნით, მაგრამ საქმე მხოლოდ აკრობატისის სინეღეში რილია, უბრალოდ ნინამ შესწილი თავისი თავისუფალი ვარჯიშით მუყურებლებისა და მსაქურებისათვის დიდი სიხარული მიეჩიებინა. მანამამდე, დიდი სიხარული — აი მისი წარმატების მთავარი საწინადარი.

პატარა თბილისელი ტანმჯობარეზე დიდი სარბილის ხშირი სტუმარია და ექვი არ არის, რომ იგი კლავ აჩრავრებებით. მიუნხენის XX ოლიმპიადამდე ნინა დრონივა კიდევ მრავალ დასამახსოვრებელ გამაჩრვებას იწვიმებს. შემდეგ მიუნხენი? არც ეს არის გამოჩინებულ...

შტლზა მირინ

ნირო ბოცკაძე ამ სახელსა და გვარს ეარება იცნობს მთელი საქართველო; იცნობს იმიტომ, რომ იგი აწერია ჩვენი პატარების სასწავლო წიგნებს, რომ იგი არის დადენის! დიდი მოჭირნახელე, განათლების ვეტერანი, ნამდვილი სახალხო პედაგოგი, ქართული ენის დიდი მოამავე...

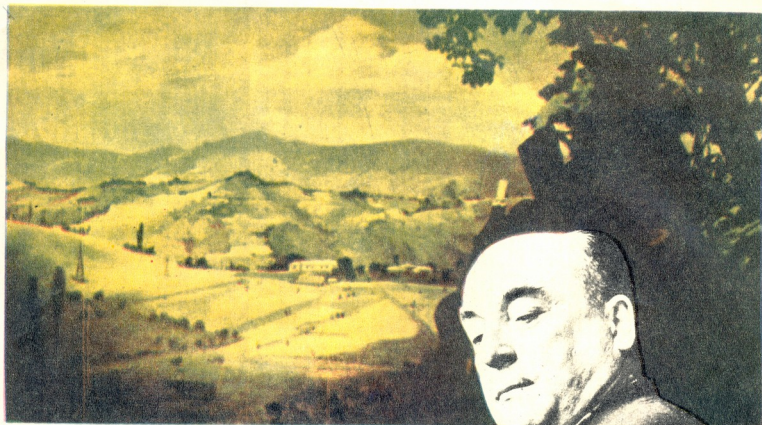
იკავბ ვოცებაშობის გარდაცვალების შემდეგ ნირო ჩაუღდა საოჯავრე მის დიდ საქმეს და დღემდე მოიტანა სვეტკავლ და ღირსეულად. 1914 წლიდან მისი თანავატრობით გამოვიდოდა „დადენის“ პირველი კლასის სახელმძღვანელო; მეორე კლასის „დადენის“ ე წილს ორმაცდამრეველ გამოვდა. მან სხვა საცნების სახელმძღვანელოებიც შეადგინა თავის დასთან — ეკატერინე ბურჯანაძესთან ერთად. ამ წიგნებმა აღზარდეს ათობები და უღდენის რთული შესასრულებს ნორჩების გონებრივ და წინებრივ ჩამოყალიბებში.

ნირო ბოცკაძე დიბადა თბილისში 1888 წელს. უმაღლესი განათლება მიიღო პეტერბურგსა და ცუტრიში. 1908 წელს დაბრუნდა სამშობლოში და პედაგოგიურ მოღვაწეობას შეუდგა. დასაქავსება დროს სასწავლო და ქართულ ენასა და ლიტერატურას ასასტასი თუმანიშვილ-ჭავჭავაძის მიერ დაარსებულ სკოლაში. წ. თორბის გიმნაზიაში, რეალური სასწავლებელში...

ნირო ბოცკაძე იყო მწილი მწერალ იოსებ ბაქრაძის, მუხლად — ცნობილი საზოგადო მოღვაწის, უფრალ — განათლების რედაქტორის — ლუარსაბ ბოცკაძის, მეგობარი — იკავბ ვოცებაშობისა. ალბათ, ჯედანაც მუდის მისი დიდი დამსახურება საუბრეტარტორო სარბიველზე. ის სისტემატურად აქვეყნებდა მეთოდური ხაზითის წერილებს, თანამშრომლობდა უფრალ-ვახუთებში, ეწეოდა მთარგმნელობით მოღვაწეობასაც.

და აი, სამედამოლე წავიდა ჩვენგან ორგზას დენისის ორდენისანი, საქართველოს სსრ დამსახურებული მასწავლებელი, პერსონალური პენსიონერი ნირო ბოცკაძე — მალთი მოქალაქებრივი შეგენის ქალი, ნამდვილი მამულოშევილი, იკავბ ვოცებაშობის უკვე დავი საქმის გამწვრძობი.

დედის პოეზიაში

იშვიათი მოხდენილობით აჯარებს უჩა ჯავახიშვილი ეს ხანშიშესული დედა თავის ასაკს. მშობლიური გერმანიის, მისი გამშვირბელი სიღრმის ფსიქოლოგიური ანალიზში აქ ეროვნულ სიბრძნეზეა აგებული და ადამიანზე წემოქმედების ფილოსოფიურ გააზრებასთან არის დაკავშირებული. ეს სურათი იმ დედის სახეა, რომელიც სიცოცხლის საწყისის იმთავითვე ექვევია სათავეში.

ამით მხატვარმა მოხსნა აქ კენჭად წარმოდგენილი დედის მარტოობა და გვიჩვენა დედის ცნებაში დამტვევი ძალის უსასრულობა. გზადმიწავალ დედას მადლობის თებმზე ცოცხანით ჩაუშვრლებია და სახე დასაველეთისკენ მიუქცევია. მის წინ გადაშლილი ღრმა სიცრცე თვალუწიერი საზღვრის ჩიბთ

გრძელდება. ამიტომ დედის თვალუბც არა პორიზონგის გასწვრივ, არამედ საუკუთარ სულში იცქირებოინ ასე უფრო კარგად ხედავს დედა მაშინ, როცა უჩრალთ თვალთ ჩაიშეს გარკვეულად დანახვა შეუძლებელია... ამ ჭარბავი დედის სახეში ჩანს კამთა სრბოლის წარმტავი ცვალებადობა, დარბასილობაში გადაზრდილი სათნოება, ღიღობით გამშვენიერებული ქალის ჭეშმარიტი სილამაზე. დედის მუდროებასთან შერწყმულ ფიქრს სიღრმეს ანიჭებს თავისიებური სუნთქვით გამთბარი, მწვანით შემოგარსული და თითქოს იმედისფერებიანი სერები.

მხატვრული განზოგადების თვალსაზრისით სურათში განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს ხელი, რომელღც

იდაყვით მუხლს ეყრდნობა. თითები კი მსუბუქად ეხება ბაგეებს. ასე იცის ღრმა დემილოსის დღმა ფიქრებმა. ამავე ღრუს ეს ხელი სიმბოლოა დღობრივი სინაზისა და ზრუნვისა. აქ სწორედ ის დედაა, დიდებული ვაგა რომ ამბობდა: ღამაზად შვილს აღმზრდელი დედა გვიცვინა ღმერთადღო. ამრიგად ეს დედა არ შეიძლება ჩავთვალთ ყოფილი კოლოზიებითა და კონფლიტებით ჩაფიქრებულ ადამიანად. ამ სახეში უფრო ღრმა ამაგებია — ადამიანის არსებობისა და ცხოვრების უმაღლესი აზრის პრობლემა.

თემბატკურად ორიგინალური და კომპოზიციურად რთული უბრალეობით სავეტ ეს სურათი, პირველი ნახვითვე იტავებს მზერას. იტავებს და არც არასოდეს გავიწყებს თავს.

დედაქვეყნის

პრობლემების გეგმა

ქალთა საპარტიო-მეცნიერო კომიტეტის მიერ მომზადებული ვიდეო-ფილმი "ქალთა საპარტიო-მეცნიერო კომიტეტის მიერ მომზადებული ვიდეო-ფილმი"

— თამარ ხარა? ნოდარი გულაშვილი. შენ რომ იცი, იქ გაერბივარ. გულაშვილი თუ შეგეკითხოს, უნდა იცი, ჩემთან იყო-ოქტომბერი, რომ ყოველ საღამოს ერთად გვეკითხებოდა. ახლი რა გეპასუვება, ის კონსპირაციები მთლიანად დღესაც ვადაუფერხებ. რომ ნახო, ვადაუფერხები კარგი, ახლა, შექმნა. პო, პო, როგორც გითხარი!

ყურმილი დღეს ანაქარებით ვაიძა. ამ სცენის უნებლად მოწოდებები, ვაგონი-მა სხვადასხვა რეაქცია გამოიწვია.

— დედასთან, ქალი, შევადინებოთ იქ-იქ. ეს კი... — წამოიჭრა ერთმა.

— შურე თისი ბრალი? ვადაუფერხი კონსპირაციები, დაუმჯობესო "შპარაკლები", ბარის სავაჭრო ჩაბარის და დიპლომა სინთეზით მოაქვს.

— აბრე რომ იყოს, შურე რა? ხომ ვადაუფერხი...

და თქვა მარიალ ანაბა, წყობილი და გაგონილი დღის მოწამებები გელის წყობილი.

— აბა, ერთი მეც მომისმინეთ! — ჩემი დასაყრდენი ხელოსანი. — არ ვიცი, რა გეპასუვება გე ბიჭი: ენობი, ვეძილო, მასწავლებელი, აგრნობი თუ ინგინერი, მაგრამ ვაი იმ საქმის, რომელსაც ხელს მოკლებდა და ვაი იმ ოჯახსაც, რომელსაც მოკლებდა. უსრულად გაზრდილი კაცი ქვეყნის მუშე-ია, მისი გაზრდილი კი საბრათაღმა მისა-ეში.

— შენ რომ არ გახვიდია... რა მოხდა, დედა შენს მოგზაარ...

— შვილი კი ატყვევს, სამყაროში დედა-გარეო, თავს მოეჭრის, თუ მაგ ბიჭის დედა მისაღებ გამოკლებზე ინსტიტუტის წინ არ აღა-აიფრებდა, გვეყვანს იუღლად, სწავლას მოწოდებულ შვილი მაყის, დამხმარებით.

— დედა... ჩემს მეზობელს აბა, ახაგაზრდა, ვახოვილი ქალი — 24-25 წლისა იქნა, მაგრამ მისი მძიფი და ავადმყოფი დედა და დედა, რომ იყო დედა, ყოველდღიურად საღამო საღ მოდიან, რომ სახლს დაუ-უღაფრ, საოცისი და მუტრული გახლავთ; სადღის მომზადებში ასე ვასწავლო, იმოდენა ვალსავე შევით ახანავებენ.

— ავადმყოფია?

— რის ავადმყოფი გვეტარებოდა.

— რაღას ახოვედენენ, შინ ქოლოდით, აქეთ-იქით სირბილი მაინც არ დაჭირდებოდა და იმ ბიჭის ცოდვასაც არ დაიდებდნენ.

— ბიჭი უყურებს, უყურებს და თავი

გზას მონახავს, გოგამ იციბოს, ასე საყრად გაზრდილა — შრომები ცას ხომ არ გამო-მეკრებინას!

— არ უნებრბათ.

— რას ხედავანთ!

ცხოველებს და ფრინველებს მაინც შეხე-ლონ, როგორ გეშვეენ თავიანთ შვილებს.

— ლაპარაკი აღვიღოთ.

— ეჰ, ყველამ ხომ არ იცის, რა არის დღესდღეობა...

დედაშვილობა!

...ჩვენს საქმიანდემო წყაროების დასტა-ესნა ეპოსობურება 1970 წელს "საქართველოს კომსოლ" აგვისტოს ნომერში დაბეჭდულ წერილებს "რად ვართ დედა-შვილი ერთმანეთისათვის დღესდღეობა?"

...ძალიან ჩამაღვირა კ. კ. წერილობა, — გვეყრს ღ. მ. (თბილისი), — დედაჩემმა კი წყაივთა და თქვა: ასეთი შრომები არ არ-სებულ, შვილები ყოველთვის სტუდიანი. ამ სიტყვებმა შეურაცხებუ. მე არა მყავს ისეთი დედა, როგორც მწიფობა, ამიტომ შრომების შინაგანად გამოკვირებში, ჩემი გზით მივდივარ და, ვინ იცის, რომ, ღ ნაწარს მოვაგებო... ოღონდ მეც გავხდები დედა; მაგრამ არასდროს არ ვქმნები ისეთი, როგორც დედაჩემი, ყოველი დედა უნდა ფიქ-რობდეს, რაოდენ ამალეხული, ყოველსემ-ძილდა მისი მოკლებობა და რომ მისი მადლი ყოველთვის იგი ხელდა თოხებში.

...რაც ჩემი თავი შევიციანი და ფართოდ აზროვნების საშუალება მომეცა, ვგრძნობ, რომ მაყლია ოჯახური სითბო, შრომლებში აუღრის და სიყვარული და სულს მძიფ ია-რად შემორჩა ეს ნაყოლი... როდესაც ვიკითხე-ლობ რაიმე ნაწარმოებს დედაზე, არ მყვარა-რადგან არ ვიცი, თუ სადმე არსებობს ნა-მადლი დედა — მისიყვარულს, თბილი, ვა-გებინარი, დღესაც არც ერთი ეს თვისება არ გააჩნია. ხშირად, როდესაც მართლმად-ჩამკლებს უღობველ ბრყველებს, მინდა დედას ჩავეყრა მკერდში, მაგრამ მისი მკერ-დი ცივია ჩემთვის. თვით სახლშიც ვერ მ-პოვია კეთილ-უნებელი, რომ გამწარტოვ-ებ... დღესობი, ჩადუჭირდელი თქვენს ცხოვ-რებას, შვილებს ცხოვრებას: რითი ცხოვ-რებენ, რა აწუხებენ, რა უხარიათ. ნუ მოკა-ლებენ მათ სიყვარულს და ყველფერს შრო-მობურის, რომ მათაც პატივისცემით გიპასუ-ხინ გაწულებ ამავებ.

მ. ი. (მცხეთა. ჩარბახი).
...მამა, მარიალმა, მაყის, მაგრამ ჩვენთან არ ცხოვრობს. მეც ისევე, როგორც თქვე-ნი წერილის ავტორს, არ მასოსც დღესსა-გან აურსიანის სიტყვა. ერთი ვერ გამოქვე-ვამ, რა დღემი ვარ... ვინაზობს ვერ ვამბულ,

რადგან ამჟამად დედაჩემია ჩემი პატრონი და ვიცი, უფრო ცუდად მომეცევა.

გ. მ. (გორი).
...მამა ძალიან აღერ გარდაცვიცვლა. დერ-ჩითი თობი ალა-მა დედა ძალიან მკაცრად გვეცეოდა. ალა ჩვენს შვილებს ძალიან ეფერება, ჩვენ კი მისგან სააღრისო სიტყვა არ გვესმენია, მაგრამ მაინც ვგრძნობთ, რომ უფერავართ. ამას საქმით გვეტრეტებს პირ-სა თუ ღონისძი. და მაინც ვინაღ მტკიცე და ხანაზან გაღებურებითაც ეველურსები სა-კუთარი შვილებს. ასე ვინა, ვიდრე გულჯ-ლურის იყვენენ ისინი.

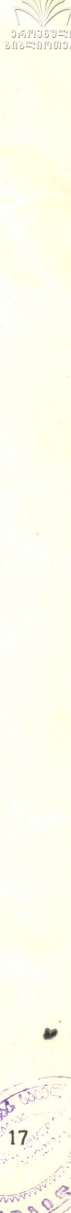
მ. თ.
...დღის გულცივობაზე ჩვისს ღ. თ. და გა-კარწუნება, რომ ექსი შევილიანი იგი ძალს, მის აფერხობებს დედა. დღის მიერ შვილ-ებს გამარტივებუ ვეიზობებს თავის გუ-ლისტიკილი კიდვე რაზუნებში ავტორი.
...ამ წერილებმა ერთი შემთხვევა მოგახანა: ქალი აღერ დაწერიდა და თავის ყმწი-რულქობა სამი შვილის აღზრდას შევალა. ამთავან ორი გოგონა ტუტუბები იყვენენ, მაგ-რამ ერთმანეთისათვის ყოველმხრივ განსჯა-ვებენენ: ერთი ძალზე ღნეჩი, გჯივით სტუ-დენტობი, დღის გაბეგე და დამხმარე, მე-ორე — პოეტობი, დაღებრბული უბუნების, ღუნებობით და მეგობრებით გატყუებულა. პირველი დარბეგა არ სქირდებობდა, მეორე მკიცრბოლენ შეწინადა და შეხუტლდას ვერ იტანდა. ექვინაზობდა, რომ დღის მისი ტუტ-ვის ის ცალი მეტად უფერავდა და ამ ექვინა-ზობა თვითმკველობამდე მოვიყვანა.

...იმ დღესაც თითქმის ოცდაათი წელი გა-ვიდა, დღესაც კი ძაბები დღესაც არ გაუხლდა და თავაზე ციკრებლი არ შემოვინა. ასე და-უფერქებულად, დღესმდებრბულად დესაქ-შელებს დედა და საერთოდ, ქვრივობა-ღონე-ბით გაუხარელი მთელი ოჯახი, მისიზობ ახალ-ვაზარა სიცოცხლე.

...მაგრამ მიყვეთ ვამბოხაუბრებას, რომლის უღრისი უმრავლობა კ. კ. ამტყუნებს.

...დედათქვენი მამინ ახალვაზარა იქნებო-და, თქვენ კი — ჩვილი და იმდროინდელ ჩა-ყეული შვიი კაბა, ალაბთ, დღესაც არ გა-ვიდა. შვილებმა, მობოვნებულ ყავება, მაგრამ არ გამოხლდა, რადგან ეს თქვენს ღალატ-მანადა. თქვენ აყავით მისი სიყვარე, მისი თვალსმინი. რა არის ეს, თუ არა ის სიბო-ნობი, რომელსაც ექვთუბი არან დღებში, რომ-ლებიც თავის უღრმეს და უსაღრუო სიყ-ვარულს შვილს არ ავებინებენ. ასე არაა თუ იყო ი. პაჭკვაპის ოპორტიანთ პერიოდი?... თუ დღეს დავხარბი ვებზე, ვეკით შეხ-სინნავეი ქმარ-შვილი, ვაგვი ბედნიერი ოჯა-ხის, ეს ყველაღრუი შედეგია დედათქვენის თავდადებულობისა, შრომა-გარების და გულში ჩამაჭრული სიბოხის, რომელსაც თქვენი ბავშვობაში ვერ ხედავდით, მაგრამ საწყვარობა, რომ დღესაც ვერ დავანახებ და ექვთი იმის, რაც თქვენს სიბოხს და გულ-სინაზარბულს, თქვენს პირსებებაში და-დათქვენის მიერ ჩაქვიცილი.

...დედათქვენი (თბილისი).
...დედაჩემი 27 წლის დაქვრივდა. დედა-ჩით ორი შვილი. ძალიან გვიყვრდა და სულ

ბატარები საყოფიერებო შრომის ჩაგებით. ახლა, როცა მეც ორი შვილის დედა ვარ, სხვაინათვე ვუყვარები ჩემს წარსულს. დღე ყოფილთვის მუშაობდა, საღამოთა დაღლილი ბრუნებოდა და ოჯახში სკამებს აგებებდა; არასოდეს გავწყურბობი, მაგრამ არც მოგვფერებია, არც არასოდეს გვაგაძრბობინებდა, რომ შეიპირა, მაგრამ რამდენჯერ ფეხდაფეხი წასულია სასაბურთოში, რომ ჩვენთვის ღელავს არ მოეცლა. განა შეიძლება ასეთი ღელავს გულგებობა დავამჩნიოთ იმისთვის, რომ მან აღერის მოვალეა? რა ფეხით, 40-იანი წლების დღეებს ასეთი ბედი არაფერია იმის.

წ. ლავროვი (ქობულეთი).

„განა სიყვარული და ღატკისციხეა მართკეთებიათა და ტკბილი სიტყვებით გამოიხატება? იქნებ კ. ა. არ ჩაატყობდა, თორემ სწორედ იმ „გოგო“-ში ბევრი სიტობი და სიყვარული იყო ჩაქსილები. იგი ამბობს, ბედის მიერ დატვირთული სიყვარული დედამთილა შემეისოა... ვითომ დედამთილი დღესაც უღრთ უყვარს? ამასი ვაგვიფილი არა ვარ, მაგრამ სხვისი დღის საკუთარი დედვაც მეტად სიყვარული ვერ წარმოივლევინა... ჩას იტყუა კ. ა., რომ ჰყოლოდა ქარაფუტეა, გრძნობას აყოლილი დედა, რომელს მასზე არ იზრუნებდა, მაგრამ „გოგოს“ მაგივრად „შვილიყო“ დაუძახებდა. კ. ა. ხომ უკვე თითონაც დედა და როგორ შეიძლება დედამ დედას ვერ გაუგოს? ანუ გეგულა (ბაბაშა).“

„გულისწირთან განზირებულს, დღდა-თქვენს ენ ივის, ლაბთ, რამდენჯერ უფერია სიცილილად, მაგრამ თქვენი ტყუერება ხეაღიწლელ დღს.“

რომ არ ყვარებოდით, ხომ შეეძლო მეტკუბინებო?... მე არ ურავყოთ, რომ დღდამთილი დღდსავით უნდა გეყვარებს, მაგრამ დედაზე უფრო ეს ხომ ყველაზე უფრო დღი და სასყელა დღდსავითია. ტრახტელ მიიცი დაფიტერებულხათ დღდს ბედზე? ელ. სალარბიძე (თბილისი).“

„მე სწორედ ისეთი დედა ვარ თახი შენისა, როგორისა კ. ა. ასახელეს. სიბოროტისი შეუფერებელი მათ ნაცვლელ ტყვის გულ-მეკრეს, მაგრამ დათავადილი იმის ღაბაჩაყ არ შემოძლია. ასეთები მყენან დღბი, ასეთი იყო დღდამხებიც. უსმინინავად ატურბობა დღდს კ. ა. რის შედეგებაც იპოვა საყვარელს ქმარს და კარგი დღდამთილი, რომელთანაც საერთო ენა ვამონახა, მაგრამ ერთ შემთხვევაში დღდშემა დიდი შედგობა, რომ ვერ შეაგებინა შეილ დღდის ფსი.“

რ. წერეთელი (ახალციხე).

„მე ბევრ დღდს ვიცნობ, რომელშიც შეილს არ აწებებარებს, მაგრამ სიბოცხლს არ დაზმურებს მისთვის... თუ დღდა კ. ა. არ აწებობდა უწყობად, განა იმბიტომ, რომ არ აწებობდა, ჩას უნდა მოყოლოდა, ან რა სიბოცხლი უნდა ჰქონოდა ქალს, რომლისაც პირად ცხოვრება არ ჰქონია, ხომ არ მოუყვებოდა, როგორ ტანებოდა მარტო, რამდენი ვაჭირებდა ნახა, რამდენი დაბარყოფდა შუბეცდრია მისი აღზრდის ღრის. ეს ხომ

დავედრება გამოვიღოდა სირცხვილია, უსაყვედრო დღდს, რომ მას დღდური სიტობი არ უგარანებოდა, მაშინ, როდესაც დღდის მთელი სიცოცხლე ამ სიტობზე დაპარებოდა.“

გი. ხალციხელი (თბილისი).

„მეც დაკარგე ბევლუ ფრინობზე, დეაჩრი 21 წლის ქვრივი სამი შვილით. სამ აღვილზე ვმპობობდი, ღამეში სამი საათი არ მეშინა და სამსახურში ხანდახან მუიერი წედილი, რომ მათ ლტება არ მოეცობოდათ. და განა შეიძლება უნდა მისაყვედრონი, რომ არ მეშინდა ბრო და ჯალა მათ სააღერსოდ? მართალია, შვილები მეუბნებნან, რომ ალერსი არ იყო, მაგრამ განა ისინი შეიძლებენ აღერს? თ. ვინიკაშვილი (თბილისი).“

„პირადედ გქონია შემთხვევა, როცა დღდის სამართლიან ვაჭყერებზე მიფერია, ამ ვუყვარებარ, სხვა შვილებზე მარჩენს-მეთერ. მე რე ჩემსაც აზრს ვაუყოცებოვარ და მინანია კილცე. მაგრამ ეს იყო ბავშვების წლებში, როცა სამართლიან განსჯის უნახს ვიყავი „მოცლებულ... და რაოდენ ძნელია დღდს საჩარლო წაუყვანი წბარღვლა წყრილობა და განა შეიძლება არა ამ ასაკში, რომ ეს საქციელი ბავშვობად ჩავთვალის და ეპატრის.“

შ. საინიჭე (ქუთაისი).

„შეიძლება მოგვეყვანა კილცე ბევრი ნაწყვეტი სხვა წერილებიდანაც, მაგრამ ვაჭყერება გამოვიღოდა.“

„იწილეთი იტყვიან: რამდენი ადამიანიცაა, იმდენი ღმრთია ამქვეყნადო!“

„რამდენი ადამიანიცაა, იმდენი ხასიათი ამქვეყნად და გრძნობების გამოხატვის იმდენი თავისებურება.“

„საშუბაროდ, დედებს შორის არიან ყოველგვარი უღმრთო გრძნობას და ნიკს მიკლებული აუფულბები“, პირშიმ რომ ბეღის ანახარა ადბებენ და კიდე უფრო ურატესი: ზოგიერთ მათგანს იმის თაქვებოლაკი ეტყვის, რომ უკვე გაზრდილ შვილებზე მოითხოვის დღდმარგი უღებდა, ვაჭყეტურობის შვილებს და ოჯახში რომელღმ მის მიერ მომუხებულ და გადაგავულ ბავშუს მშობლიური ამავი დასლო, შეიძვარა რის სისხლობრბი.“

„არიან ღმრტულ გრძნობას აყოლილი ქალბები... ერთი მათგანის მავალიანს მოგახსენებთ: თახი შეილის დედაც სხვა შეყვარება და შეილს მიბოტავა. შემდგე თახის უსაჯოს საქციელი ბავშვების მამაც ცოტებუა სამხერბია და, ამგვარად, თახის ნამბონ-ზარდნი გზა-შარაზე უპატრონოდ დაყარა.“

„პათილოგიური მოვლენაა, დაგვამბობებია. მხოლოდ დაქსენდი, რომ ტყუობა, საზოგადოებრივი აზრი მსავსი მოვლენების მიმართ ქერი კილცე საინაფილო ვერ განმტკიცებულ-გამკაცრებულა რომ დავაღებულებს საჭირა „წაბაში“ გამოუყვანაო.“

„მაგრამ ჩვენ ამ წყრილში იმ დღდებზე გვექნს ლაბაჩაყ, რომელია შესებენ ერთი აზრი არ არსებობს — ნაწილი, კიხავას, ნაწილი კი იღივლებს.“

კ. ა. დღდს თუ იმ დღდებს დაუბერის-

პირბები, შეილეს რომ კონსაქტებს... „მზარავლებს“ უწერენ, ამ გათხოვილ ქალს ბატარა ბავშვებით ვლილია ჩვენებს და ცოი სისარ არ აყარებენ, არაქანასა ვეგვებს უნერგვენი, მათაც აუბებლებენ და ოჯახს და საზოგადოებას აქტიური, სასარგებლო წყარის ნაცვლად მეტბორებს, ეგოისტისა და მომხმარებელი უზრდაინ, იგი სიბარალზე უფრო იმსახურებს, სიბარალზე ვინა არა მარტო გაუხარებელ ქალობის — გაუხარებელ დღდობის თვისება.“

„ვითმხმებთ წერილების ავტორებს, რომ მამაც, მეტად მამაც იყო ზვედრი იმდრონი იწილეთი დღდობისა და მინენ, დღდის იღვაწული პირატრქათისთვის სხვა აუცილებელ საღვაჭებებაც ერთად, სათნოება და გულთამბილობაც ასევე აუცილებლად მიგვანანა. მუნებრბია, რომ შვილს სხვისი დედა დაიბანა, შეშინდა და ვეჭრობით, შეილს რაღაც აუცილებელი დააკლო (ან იქნებ ზედღელვებ მოუვლდა), რადგან მართლაც და წარმოუდგენელია და დღდისთვის მეტად შეუერას-ხნაყოფელი, რომ შვილს სხვისი დედა, თუადაც ეს სხვა უახლოესი ადამიანი იყოს, მეტად უყვარდა, მისი მეტად სყვრდელი, ვიღრე საყუთარისა. როცა ახალგაზრდა ქალმა — დედამ უწვდელი შვილს შესწერია, როგორცა ენდა დარჩენილებთან ისინი ერთმანეთისათვის უსტონი?“

„რეალციამ რამდენიმე ისეთი წერილიც მიიღო, სადაც კ. ა. სათავარჩობის უტყხებუნენ. ეს კი იმზე რამდენიმეზე, რომ ბავშვის გრძნობათა ბიზნაზ მეტად რთული ხელოვნებაა და მისი ცოდნა დღდისათვის ისევე აუცილებელია, როგორც ფიზიკური აღზრდისა. დღდობა უზღლოდის ქალბია. უღლოდისა მავლო, რაც კი ბუნებას ადამიანისთვის უბოძებია და საბარალა ის, ვინც ამ ქალბის, როგორცა შვილის, ისე თავისდა საბედნიეროდ ვერ გამოვიღოს.“

„ჩემს მავღდაზე მეც წიგნი — „მსოფლიოს პოტიბედი დღდსამ“ — ესაა საჭყაროს საყუთერსო პოეტოა პიძინი დღდსამხი, ამ პიძინს ევალოებს ჩვენი გრაც თავის ღრსეულ დღდებს, და ვეფირობ, არასდ არ ახალბებულა ისე დღდის სახელო, როგორც ჩვენს ქვენამხი, არის დამასახტურებლია, თუ გნებნათ, აუ საყუთერადი ცნობილი ფაქტი, რომ ყველაღვრის მათავასა და უწინდესს სმარბოვლოში დღდის სახელო ჰქვია.“

„ღვდებს უნდა ვუმალოდეთ ჩვენი ვერა ვალაზრენას, ენს ვაგარჩინდს. ასეთი დღდების წყარობით საუვეყნოა მამხლოდელ შემონინახს მოეუბლე ცის ქვეშ მათხოლი ენა და ადლი სმარბოვლო“ ნატერა და სიყვარული თაობებმა, რომელთაც საჭყაროვლო სიზხრად თუ უნახავთ, ან ლეაწინდებში გაუგონიო.“

„ასეთ დღდებს უნდა ვუმალოდეთ ჩვენი სახელოვანი თაობების აზრდს.“

„ვადილოთ ქალი — დედა.“

„მარტოდაც ვადილოთ დედა, სიცილებს შემოქმედი და აღმზრდელი, დედა — სათინ, გონიერი და ვუღისმებერი.“

დაჯდეს დაჯდეს შვილი დაჯდეს

გაგზავნიანსათვის

იყო და არა იყო რა, დღითი უკეთესი რა იქნებოდა... ერთ მწვენიერ მისი ძირას იყო უღრანი გვე. გვის პირას ისლით დახურულ პატარა ქოხში ცხოვრობდა დაღამა-ზი ქალი. ქალს ქვეყანაზე ერთი ფაქიშვილის მეტი არავინ ჰყავდა. ძალიან უყვარდა პირმშოდ და სულ მის ზრუნვაში ათენდა ამბები. ბავშვი ისე იზრდებოდა, დედას წყაროზე ერთხელაც არ გაუჯავნებია.

დრო გადიოდა, ბიჭი ვაჟკაცდებოდა, ძალ-ღონე ემატებოდა, საქმისა კი არა გაეუფლებოდა რა. იდეა მიუღო დედს და ბიჭს მოკლეკივი ეფიქრებოდა. დედა კი საშინაო საქმესაც თვითონ აკეთებდა და საჯარო-საქმესაც ვეღარ შეუძლო და ფირჩი მოქონდა, სოკოსა და ხილს ჰკრეფდა, ძროხასაც თვითონ ახალახებდა და კრუნ-წიფილსაც თვითონ აპურებდა. შვილს საქმეს ახლოს არ აკარებდა და ბიჭსაც აზარადვც არ მოსდებოდა მიხმარებოდა დედის. საშემოსო რომ სძაღო, გყავდა დასწავდა, წამოიწვეებოდა ხის ძირას, შეჰყურებდა ცხე და რომელიმე ფრინველის ხმაზე უსტვენდა.

ერთი დღეს ქალი ავად განახ, ბევრს ეცხადა, მაგრამ ლოგინიდან ვეღარ წამოიწვია, ძალზე დაღონდა. არ უძლვდა შვილი წამლის მოძიებანდა გაეფარებინა. მე-ერთი არ იყო, ბიჭი თავისთან იწხო და გზა მიაწავლა. ბიჭმა აიღო მრავალი საგნული გამოკრა, ჩიფი კომბალი და გზას დაადგა. ბევრი იარა თუ ცოცხა, მიადგა ერთ გრილს მინდორს. შორს, გუთამში შებნულ ცხენს მოკრა თვალა. გუთამს ორენი ხელით ლონიერად ჩასჭიდებოდა კაცი და ღრმა ხრუსს ავლდობდა. ბიჭმა დიდხანს უშურა გაკვირებულობა, მერე ახლოს მივიდა და გუთამს დედას ჰკითხა:

— რას აკეთებ?
— ვმრომობ.
— რა არის შრომა?
— მოცინავ, სორბასს დავთესავ. პურს მოყვავებ და ცოლ-შვილს გამოვჭვავ.
ბიჭი დაემწვიდობა კაცს და გზა განაგრძო.
ბევრი იარა თუ ცოცხა, მიადგა ერთ სოფელს. სოფლის ბოლოს ერთი კაცი ხსნას აპურებდა. დაასახნა კედლები ხსნარს, კონხად დააწყობდა ზღ რკინი ქვებს, მერე ისევ ხსნარს დაასახნა. ქაფით გადაასწორებდა და ჭეხვს დალაგებდა. კედელი ერთ-ნელა ზეითი იწვევდა. ბიჭი შო-

რიანლოს იდგა და გაოცებული შეჰყურებდა კალატორის მუშაობას. ბოლოს ახლოს მივიდა და ჰკითხა:

- რას აკეთებ?
- ვმრომობ, სახლს ვაშენებ.
- რად გინდა, რომ აშენებ?
- შერი მექნება, ცოლ-შვილი მეყოლებოდა და ვიხსოვრებ ბედნიერად.
- ბიჭი იმასაც გამოეწვიებოდა და გზა განაგრძო. ბევრი იარა თუ ცოცხა, ერთ მწვენიერ გვეს მიადგა. გვის პირას ცხვრის ფარას ძალზე ახალგაზრდა ფაქი ედგა. ბიჭი ერთხანს შორიდან უყურებდა მოხალეზე ფარას, მერე ახლოს მივიდა და მწყემსს ჰკითხა:
— რას აკეთებ?
— ფარას მწყემსავსავ.
- რად გინდა?
— ცხვარი მომივცხ სორცს, მაგვლს, რძეს, ყველს, სოფელში ჩავიჭან და დედამასა, და-ძმებს გამოვკვებავ.

ბიჭი მწყემსსაც გამოეწვიებოდა და გზა განაგრძო. ბევრი იარა თუ ცოცხა, იმ ადგილს მიადგა, დედამ რომ მისწავლა. კიოხვა-კიოხვით მიადგო დალაქს, გამოიწვია დანაზარები წამალი და უკანვე გამოიწვია.
მიუღო ღამეს შეუსტევიდები იარა. მისი ამოსვლისას მიადგა თაიის პატარა ქოხს. დედა ძალზე დასუსტებული დაუძვდა. „ჩემი განმეფებარაში დაეადდა!“ — გაიფიქრა და გული მოუფიქო დედსაც. ავად მყოფს წამალი დაეტოვა და უკან გამოიწვია.

— სად მიხვალ, შვილო? — მისუსტებული ხმით დაუძახა დედამ.
— ნაოლ დავებრუნდები, დედი. — სიტყვა დაადგო ბიჭს და წავიდა.
იმ კაცთან მივიდა, მინდორს რომ ხნავდა, აქვე მიიდა ხენა ფიწველიყო, უთარა, კაცმა გაკვირებით შეხედა ვერ-ლომოს საცხე ბიჭს და გუთამთან დააყენა. მიუღო დედს მომადგლობით ხნავდებოდა კაცი და ბიჭი. სამამოლად ბიჭი საცამოდ დადიოდა. თან მიუღო გუნში ერთგვარ შეებას გრინდობდა. ვაჟმისი საცემოდ რომ დასწენდნენ, ბიჭს დედა გაახსენდა და ძალიან შეუცოცხა.

ბიჭი ერთ კვირას იყო იმ კაცთან. კვირის ბოლოს მალბობა გააფუხრა და კალატორს მიჰსწავია.
მივიდა კალატორთან. სახლს შენება

მასწავლებო, სისოვა, გასწავლიყო, მიუგო კალატორმა. კედლის ერთ თავში ბიჭი დააყენა, მეორეში თვითონ დადგა. თან უხსნიდა: კედელზე ხსნარი როგორ დაესწავი, ზედ ქვები როდის და როგორ დაეწყო, არ გაჭრა როგორ ეგნარა. მთელ დედს შემოიხივდნენ კალატორი და ბიჭი თაკარაში, შეიჭვი გასადგომოდ. ბიჭს მუზეზე გრძელი მკვლელობა და ბიჭები მწიფე ხორბლისმეფი გაუფდა. საღამოს, საცემეს რომ მოიწინებდა და გახსნად დასხდნენ, ბიჭს დედა გაახსენდა და კიდევ უფრო შეუყვარდა.

ბიჭი ერთ კვირას ედგა კალატორს შეეცინადა. ბოლოს დიდი მალბობა გააფუხრა და მწყემსსაც გასწავია.

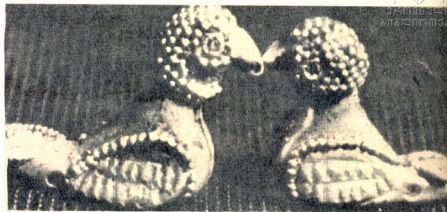
მივიდა მწყემსთან. მეც დაუღდეგო ცხვარა-კიოხვით, უთარა. დაუღდეგო, მიუგო მწყემსმა. მერე მიხედ კვირის განმალბობით ბიჭს ათასი რელი ასწავდა: ცხვრის გაკრეჭა, მოწყველა, გატყავება, ყველის ამოყვანა და სხვა მრავალი. ბიჭს ყველაზე უფრო მაინც სალა-მარზე ღდაკვრა მოეწონა. როგორც კი ხელში აიღებდა სალაპურს, მაშინვე ნებინი ბავშვობა დაუღდეგობდა თვალწინ და უსიამოვნო სიცხარულით უყვარდა დედა.

კვირის ბოლოს ბიჭი მწყემსსაც გამოეწვიებოდა და შინისკენ გასწავია.

დედა ლოგინიდან ამდგარიყო, ავადმყოფობას ისე დაესუსტებოდა, ძლივს დაფრთხავებოდა. დედის დანახვაზე ბიჭს სიყვარულის ცრემლი მოერია. ღონიერი ხელუბით ბავშვითი აყვანა, მკერდში ჩაიჭრა და თვალუბი დაუკონცა.

მერე დატარებდა. სულ რამდენიმე დღეში ბიჭი კიბვა სახლს წამოიხანა... ექვსი გვერდით რომ დასწავლიყო იყო, გაკაცა, ყაბირი მონა და სორბალი დაეცა. ცხვრის ფარა გაიჩინა. შეშავ თვითონ მოქონდა ტვიღთან და ფირჩეს. საქონელსაც თვითონ უჯდობდა და სათივე ბალახსაც თვითონ ენიებობდა მინდვრიდან. სუსტ და საყვარელი დედას თვალის ჩინივით უფრთხობდა, ცოც მიხვავს არ აკარებდა. მას მხოლოდ საკაოლ სასწებ დაუყოფა. დედაც დედამდამ დიდიხელ არ შორებოდა და ალბათ, იმანზე ბედნიერი ქალი არავინ დაიბოდა ქვეყანაზე.

მას შემდეგ შვილს გული აღარ მოეცა დედაზე!

ვენიკელევი

მაშ, ასე. ისევ გადაიხსნა საქართველოს მიწამ მეტრდი და ისევ როგორც ადრე მაგინეთში, ორიალეთში და სხვაგან, თავისი მაღლი და ბრალაჟა მოგაწოდა, მოგაწოდა და გვითხრა: „იიღეთ, შვილებო ჩემო, ძენო ჩემო, მოხმარეთ. ქვეყნიერებას ამცნეთ, ვინც ხართ და ყოფილხართო!“. და მივიღეთ უამრავი ბრწინივალე ნივთი, შესანიშნავი არქიტექტურული ფრაგმენტები, ბრწყინვალე კულტურა... ვერ ძდება სამოყვარდ მოსული ცისი თვლი.

ვანი! ამ რამდენიმე წლის წინათ, ალბათ, ქართველ საზოგადოების მხოლოდ მეტროცენტმა წაჩლიმა თუ იცოდა ვანის მნიშვნელობის ამბავი. ახლა... ვანი! ვანი! სად არ გაიხსნა მის შესახებ, ვინ არ მოიხიბლა ამ ტერიტორიაზე მიტყვეული უბრწყინვალესი ნივთების სიღამაზითა და ფასით. მასზე წერენ ჩვენი, უცხოეთში, ღამაჟაკობენ კონკრეტებზე, იხილავენ, აღარებენ ძველი საჟაროს სხვა ქვეყნების კულტურის ნიმუშებს და აღტაცებას ვეღარ ფარვენ. ეს არის სრულიად ახალი ცივილიზაციაო, — განაცხადა ვანის არქეოლოგიური მასალების გაცნობისას ცნობილმა ინგლისელმა მეცნიერმა შეფტონმა. და მართლაც, იგი სრულიად ახალი არა არის არქეოლოგიაში; უცნობი, შეუღარებელი, ძვირფასი.

ამბობენ: ვანი! თვითონ წამუშობის განმარტებულზე. ვერც ვანის ქალაქმარბა დაფარა თავისი თავი. ვერა გააწყო რა წმ-მეტრის სიხის მიწის ფენამაჟ. და არ, XIX საუკუნის II ნახევარში უკვე აღაარებულნი ლეგენდარული კოლხეთის მიწის ამ მატარა წაწილავს. სახელმანქმული მიტეიერი რ. თავაშვილი წერდა: „იორთვე, ისე წვიმა არ მოგავნო, რომ ზორცვიდან წიაღვარმა ოქრისა და ვერცხლის ნივთები არ ჩამოიტანისო!“. სულაც არ გაუფრთხილება მეცნიერის ეს ამბავი: ვანმა მართლაც დიდე ვანიმ მისცა ქართულ მეცნიერებსა და კულტურას. ახელდინიანების გორა ბავი-

ნეთზე ნაქლებ რომანტიკული არ აღმოჩნდა. იგი, ერთი შეხედვით, უფრო კლდე მასწებლისა და დიაპაზონისაჟ კი ჩანს. ყველგან თლილი ქვა, ყველგან ჩვენი წინაპრის ნახვლივ და ნახქმი, დროისა და მტრის ხელით შემუსრული, მაგრამ მაინც შემორჩენილი. ტაძრისა და კოშკების, კარიბჭისა და გალავნის, ქუჩისა და გარნილოზული შენობების ნარჩენები... გული გსუდება ამ ფერფლებზე, ამ მტვერზე. მაგრამ სიამაყვით ივსები, რომ დრომ და მტერმა ვერ ჩაჯდა, ვერ მოსპო ის გრანილოზულობა, აი აჟ, ამ მიწაზე რომ არსებობდა ერთ დროს. მაინც ხომ შემოგვარა, მაინც ხომ მოაღწია ჩვენიმდე და გული ავიტყროდა სიხარულითა და სიამაყით.

უფუხრად უნდა მიხვედეთ თითოეულ ამ ქვასთან, დანახშირებულ კოთან, ქალის დიადემასთან თუ გულსაქიდან, ამ ვენერითელა ქედლში ვარკობილ ისართან, და საითთაოდ ჩაქიბოხო, იქნება რაიმე წამოადრეობი, ცოდნას ცოდნა დაადო, ქვეყნის ისტორიის ფურცლები გაზარდო.

რას უნდა მიაყვროს პირველ რიგში კაცმა თვალში? რით უნდა დაიწყო ვანის შესწავლა? რა სტენოს უპირველესია? ტუთილად ვეძიე რაიმე სისტემა. აჟ ყველაფერი იმდენად ჩვირფასია, რომ შეგეშინებდა: ეს რომ ავირჩიე, ხომ არ შევცდითო. აი, თუ ვეძიე ეს ღომის ვეებერთელა თავები ავიღოთ, დავაღვაკო შექრებში სამივე და შევხედოთ. ისინი აღმაინებნას სგავანს, მჭინვარე მზეცხისაჟ, რა ხელმა თოლა, რა ხელმა ძერწა?!

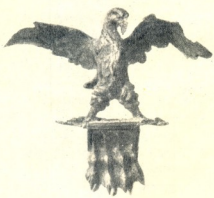
მე ვერ წარმოვიდგინე ის სასახლე, რომელსაც ეს ღომის თავები ამშვენებდნენ ერთ დროს, მაგრამ მჭერა, რომ აჟ, ამ ტერიტორიაზე, იჟ, სადაც ეს ღომის თავები აღმოჩნდნენ, ოდესლაც გრანილოზული, ღამაში შენობა იგა. ალბათ, თეთარი იყო იგი, ცაში აწვართლილ და ზორცვზე შეფრენილი მტარდეთო აღქვეშობა რიონზე მოტიტებზე ხომადიდა... მე მივიდეთ ფანტაზიას, ვწუდ-

ბი აწმყოს, კიბრები წარსულში და ასეთ სურათსაც ვხედავ: ნიშნობ დგაფუნე და გმირული სიმღერა მისწვდა ქალწულის სურთა. წამოხართა, თეთრას ხასახლის თეთრ ავიენა გამორინინდა თეთრად ჩაცმული კოხობასული. ხმალითი გაეღვებულ რიონს გაყულა თავლი. აფრავალითი ხომადლები ვენიშნა ტალღებზე. მას უღმერთან თურმე შეცაკენი სიმღერას!

ქვეშარტად ბედნიერი არიან წარსულის მცოდნენი, რამდენი ასეთი სურათი იშლება ჩვენი თვალში...

...არა, აჟ ყველაფერი ახალია ჩვენი ისტორიისათვის, იმდენად ახალი, რომ პარადელსაც ვერსად მოვუგებნითი. ჩვენ არ ვიცით ელინისტურა ხანის სხვა ტაძარი საქართველის ტერიტორიაზე. ეს კი რა დიდებულა, რა მშვენიერი, რა მაეროვანი!

ვინ წარმოადგენს ქალაქის დაღუპვის მამნიდელ ავინის. ვინ იცის, რა თრთოლვობა და ცრემლის ღვრითი ემუღარებოდა თეთრ ქალღმერთის ვან-ქალაქის ქურუმი და ვეღლასა და შემწვარის თოსვდა. ნეტავი, რად მოიძლია თიგრა ქალწულმა ვან-ქალაქი? რად შეაქცია ზურგი, იქნებ, საყუარლანა უფლურებად მოჰყარო იგი და ავირმულებო, სისხლდაცლილ ქალაქელთა თვალს ავირდა? ან, იქნებ, მოძალადემ გაიტაცა იგი, ისე როგორც აპერიბულ გაუტაცანია დამარცხებულ დმერთები მამნიდელ. იქნებ, ახლაც სადაღაც მტრეცხარის მიწაში ასვენია ვანილი თეთრი ქალღმერთი და ცის ხაზსან ეღის? იყო დრო, როდესაც აჟ, მუარკედლანა ზურცვნი იგა და მოაზუღ ღომგული გუშავნი მიმოვიდნენ. იღებოდა და იხურებოდა ხმაურითი ჰეურარი, აღმაინა ნაფუცებელი ცვთოდა ქვასა და ქვავეფლის. ქალღმერთის ქანდაკება პატივითი ზგებოდა აჟრაოპალი შესულს, ზღურბლთან. საღლას ის რკინის ქუარის, რომლებიც აწვეტი შექაზებულნი მოძრაობდა და სავანებზე დროს ეღის სისწრაფით ეწვებოდა ხომდე დაბლა? სად გადქარბდნენ გუშავნი, ციხენი და მეცხოვენი? დროს მი-

აქვს თავისი უხილავი ხელით უველა და ევე-
ლაფერი, დროს აქ, ამ კარიბჭესთან, აღმაი-
ნი უტრო მეტად დაფიქრდება წუთისო-
ფელზე.
რა არ არის აქ მნიშვნელოვანი. რას აუვ-
ლის კაცს გვერდს ცივი გულით. ვერაფერს.
იცო, რომ ამ ნივთზე, ამ ქვაზე, ამ კრამიტზე
ოდესღაც შენი წინაპარი აღებდა ხელს, დიავ,
დღიდი ფასის ამწვია დროის ფაქტორი, მაგ-
რამ უფრო დიდა ნივთის ფასი, თუ იგი
შენი წინაპარის ნაქონია.

არქეოლოგები უველაზე დიდი შემფასებ-
ლები არიან სიძველის. დგანან თაკარა მზეში
ხალვათად ჩაცმულნი, მიიწევენ მიწის სიღრ-
მეში, ილღებიან, იტანებინან, მაგრამ მაინც
სიღრმეში მიიწევენ. მათ იქ თითქმის წინა-
პართა სულლები ეძახიან, რაღაც იზიდავთ,
რაღაც ეწევათ. გადის ხანი. აუენებენ მიწის
ზეინებს, ვერაფერს პოულობენ, მაგრამ არ
ღონდებიან, კვლავ ეძებენ და ბოლოს ჰპო-
ვენებენ კიდევ, ჰპოვენებენ და უხარიათ, უხა-
რიათ გულით და სულით, რომ მათ, მხოლოდ
მათ მიაგნეს მას, რაც ჩვენს ხალხს სიამაყის
უფლებას მისცემს. ამიტომაც დიდებული არ-
ქეოლოგის წერაქვის ყოველი მოქნევა, ყო-
ველი წინ გადადგმული ნაბიჯი.

ჩვენ არქეოლოგებს კი ჭერ კიდევ უამრავი
საქმე აქვთ გასაკეთებელი ვაწში. იძინად
უამრავი, რომ გულს უხარია: თუ ამ უცვე გა-
თხრილმა პატარა ტერიტორიამ ამდენი რამ
მოგვცა, დანარჩენმაც ხომ შეიძლება უფრო
მეტი მოგვცეს.

კვლავ ხეაურობს ახვედნიანების გორა,
წინაპართა მიძინებულნი სამყოფელი და მო-
ლოდინოა ყოველი ქართველის გული, ახა-
ლი აღმოჩენების მოლოდინში. გამრავლდე-
ბიან დედუტოსები, ნიყეს ქანდაკებები, ნა-
ტარალ-ნადარბაზუვები და ჩვენი ხალხის სა-
ცხოვრების კიდევ ერთი ფოლაღზე უმტკი-
ცესი აგური შეემატება.

მას, ნაყოფიერად აიღვე, არქეოლოგის
წერაქვი ვან-ქალაქში მისს შუქი აღირხე
ჩვენს წინაპართა ნაკვალევს!

ქ. სტუმნაძე.

ისტორიულ მეცნიერებათა კანდიდატი.

უფრო ს. გილაკის

განათლებლებს
ხელშეწყობას
სს. სსრ მინისტრატის
კავალერიის
წინამძღვრებით,
პროფესორი
ირაკლი ულაკაძე.

რკინი სარკინო ქვენი

ეპილეზი

ეპილეზია უძველესი დროიდანაა ცნობილი. ამ დაავადების თავისებურება— ცნობიერების უეცარი დაყარვა, კრუნჩხვები, პირულ ქაფი, შარბის უწყველ დაღვრა საზარელ შთაბეჭდილებას ტარებში მყოფებზე და თუ ამას დამატებთ იმასაც, რომ ეპილეზიური გულყრის მიზღუდე დიდი ხნის განმავლობაში შეუცვლელი იყო, გასაგებია, რატომ იყო იგი მოცულ მისტიკური ბურუსით. სწორედ ამით იყო გამოწვეული, რომ ამ დაავადებას ცაკობრობის განვითარების სხვადასხვა ეტაპებზე ხან წინადა დაავადებას უწოდებდნენ, ხან დემონიურს, ხანცა — საკონტრტო და ავადებას (ძველ რომში თუ ეპილეზიური გულყრა განთავსდებოდა სენატის რომელიმე წევრს, სენატის სხდომა წევრებოდა). ძველად ამ დაავადების წარმოშობას უკავშირებდნენ ელტ მზათობას ვაგლენას ქვედა—სამთავრო დაავადებას.

ეპილეზია საქმად ვაგრტლებული სენა. მსოფლიოში ეპილეზიით დაავადებულთა ათი მილიონი ადამიანი აღიარებულია. საღვიკრებელია, რომ ეს რიცხვი რამდენიმე შეტევილებითა. ამ დაავადების სხვაშივე ბავშვთა ასაკში მეტად დიდია. ანგარიშსასწავლის ის გარემოებაც, რომ სწორედ ბავშვთა ასაკში იწყება მორბილეთა ეპილეზიის ჩამოყალიბება და განვითარება.

არს თუ არა ეპილეზია მეკვიდრეობით დაავადება? დაბეჭითობით შეიძლება ითქვას, რომ ეპილეზიური დაავადება მეკვიდრეობით არ გადაეცემა. მეკვიდრეობითაა თავის ტვინის მზაფუძვლზე კრუნჩხვების აღნი. დიდგნობია, რომ ეპილეზიის განვითარებისათვის მნიშვნელობა იქვს რომტიკ უნდაგან, ისე გარეგან ფაქტორებს, ე. ი. ეპილეზია რთული დაავადება და იგი განისაზღვრება ძი-

რითადად სამი ფაქტორით: კრუნჩხვითი, მზაფუძვლით, თავის ტვინის უჩრელებს სტრუქტურულ-ფუნქციური ცვლლებებითა და მპროვაციკრებელი ფაქტორით. ამის გამო მეკრუნლობის დროს უნდა გავითვალისწინოთ ყველა ეს ფაქტორი და მეკრუნლობა ისე უნდა წარებართობ, რომ პათოლოგიური კაქვის ყველა ცალკეულ რგოლზე ემოქმედდეს. ამიტომ ძალიან დიდ ბოროტებას სჩადინ შშობლები, როცა ეპილეზიით დაავადებული ბავშვის მკურნალობას ექიმებმებს და სხვა უმჯობარი ანდობენ, რომლებსაც ფრიალ ბუნდოვანი წარბოლდენა აქვთ ამ დაავადების ბუნებაზე.

რით არის გამპრობებული, რომ ბავშვებში ეპილეზიური შეტევები უფრო ხშირია? ბავშვის ტვინი მოზრთლი ადამიანის ტვინის ში შვარებებით ნაყლებად განვითარებულია, მისი ტვინის ქვრქი ნაყლებად დფერენციალებულია, ამით აისწნება ტვინის ქვრქის შემაყავებელი მექანიზმების უქმარობა. ყველაფერი ეს ეკის რუყებს ბავშვის ტვინის შშობას კრუნჩხვებისადმი.

ეპილეზიის განვითარების მიზზე მპრავალია, მაგრამ მინც შეიძლება გამოყოფოთ მითითება: ნაყოფის თავის ტვინის დაზიანება მცულებლ ყოფნის დროს. დედის ავადყოფობა ორსობისას, უჯყოფითი გმოცოენი ამ პერიოდში. ნაყოფისა და ახალშობლის ტვინის დაზიანება გართულებულ შშობითობის დროს (სამეგრე ბავშვის დაღება, ვაკუუმ-ექსტრაქტორი და სხვა). განსაკრებებით დიდა ინფექციებისა და ინტოქსიკაციების როლი ბავშვთა ასაკის ეპილეზიის განვითარებაში. ეპილეზიის განვითარების ერთეობითი პირობას აგრეთვე შშობილების ლოთობა, ბავშვის ჩასახვა ნასხამ მდლომარებობაში. ეპილეზიის ძირითადი ნიშანი — გვი-

ლენიური გულყრა, სამ სახეობაში აღიარებულია: დიდი ეპილეზიური გულყრა, მცირე შეტევები და ე. წ. ავტომატიზმები. დიდი გულყრა წარბის დასწავისში აღფრუთ. მცირე გულყრის დროს ხდება ცნობიერების ხანმოკლე უეცარი გამოთიშვა, რის შემდეგ სწრაფად აღდგება ნორმალური მეგომარეობა; შეტევის დროს ბავშვი არ ეცემა. ასეთ შეტევა ბავშვს ლის განმავლობაში შეიძლება წინაღონს რამდენიმე ათეული. ეპილეზიის ფრიალ თავისებური ფორმაა ე. წ. ეპილეზიური ავტომატიზმის შეტევები, რომლის დროს ავადყოფი უჯაროდ მოქმედებს.

ბავშვებს ხშირად უვითარდებთ კრუნჩხვების სიხვის აწევის დროს. ასეთი კრუნჩხვებიც სპეციკლურ შეწვევას მოითხოვს, ვინაიდან ის შეიძლება ეპილეზიაში ვადაზარალოს. ასევე განსაკრებულ ყურადღებას მოითხოვს ე. წ. სასამოფლოური შეტევები ბავშვებში, ვინაიდან კვშმარობი სასამოფლოური შეტევები იშვიათია და სინამდვილეში ეპილეზიურ შეტევასთან გვევს საქმე.

ეპილეზიის მეკრუნლობა სამი მიმართულებით უნდა წარმართოს: მედიკამენტური, კვებისა და ცხოვრების რეჟიმის ორგანიზაცია და მპროვაციკრებელი ფაქტორების არიდება. მეკრუნლობა წარბის სისტემატებულ, მეკრუნლობის პრიციპს მოიცავს 5-7 წელს, ზოგჯერ კი იძულებული ვართ მედიკამენტური მეკრუნლობა ათეული წლის განმავლობაში ვარაზობოდ. დღეშეგვლება მეკრუნლობის უეცარი, ოვითმებური შეწყვეტი, ამას შეიძლება მოქვეყნ ე. წ. ეპილეზიური სპეკტრის განვითარება, დიდი გულყრების ერთი მეორის ზემოყოფობით განვითარება და ავადყოფი შეიძლება აღიკვეთოს. შშობაში კარგად უნდა დამაზსტორინ, რომ გულყრების შეწყვეტა არ ნიშნავს გაყანსალებას, გულყრების შეწყვეტის შემდეგ მედიკამენტური მეკრუნლობა უნდა ვაავარტლებოთ 5-7 წლის განმავლობაში. კვების მხრე პირველ რიგში უნდა შეგვზღვდოთ სტყვის მპრიალისა და სათხის შიბობაში. რაც შეეხება ცხოვრების რეჟიმს, თუ ეპილეზიით დაავადებული ბავშვი გონებრივად ჩამორჩენილი არ არის, მან ჩვეულებრივ სკოლაში უნდა იწავლებოდეს. ბავშვს ავადობდ უნდა ეძინოს (მაგრამ ძლიერ ხანგრძლივ არა). მან ყოველდღის ეტსა და იმვე დროს უნდა დაიძინოს და დროებით უნდა აღიკვეთოს ტრელებირობით სარგებლობა. იგი გულყრის გამოწვევის მპროვაციკრებელი ფაქტორია.

ყოველად დაუშვებელი ტრელებირობის უეცრება ჩანებულეულ თითაში, ასევე სასტრუქული დროებითი აღიკვეთის ექნო-თვარტობა სიარულთ.

ეპილეზია არ არის განუკურნებელი დაავადება, მაგრამ დიდ უკრადღებას და მოთმინებას მოითხოვს, როგორც თვით ავადყოფიების, ისე მისი ახლობლების შრიალან.

გეოგრაფიული

ნე გეოგრაფიული ჭირჭილი სარეზინო ფაბრიკაში!

სარეზინო ფაბრიკაში რამდენიმე სახის ქიმიურ ნივთიერებას შეიცავს, მათ შორის მდინარეებშია ვ. წ. ზედაპირულად — აქტიური ნივთიერებები, რომლებიც კარგად ქაფდებიან და მუქვასა და ცხიმს ამოგრებენ.

მაგრამ სპეციალური გამოკვლევებით აღინდა, რომ ამ შენაერთებს სერიოზული ნაკლი აქვთ ისინი მსოფლიო ცილებში. მაგალითად, ზედაპირულად აქტიური ნივთიერება სელფონი ნა-1, რომელიც ყველაზე ხშირად იყენებენ, ნახევრად სერიოზული ნივთიერებაა, ტრეპტინი და ქაფების მგრუნად, მესტრად გამოცდილი წყალში.

ერთიერთი ცილის დროს ფუნქციონირებს გარეცხილ თევზს თერმოტრეკ გამოუცვლეს წყალში. მეთოდითაც გათვალისწინებულია 1 ლიტრ მეთანოლს 2.1 მგ სელფონი ნა-1, ხოლო არომინის ქაფის კარგების და გავლენის შედეგად, მგრუნად და მესტრად გამოცდილი წყალში სელფონი ნა-1 იყო 2.8 და 3.7 მგ. რაოდენობით.

ეს ნიშნავს, რომ ჩაის, სადილისა და სამზარეულოს ჭურჭლის გასარეცხად სარეზინო ფაბრიკის ხმარება დაუშვებელია.

მივიჩინოთ თვალსაზრისით ყველაზე უფრო მიზანშეწონილია ჭურჭლის გარეცხვა სოდას, საპონს ან მდიდრის ფუნქციონირებს.

პირველად ჭურჭელი უნდა გათავისუფლოთ 45-50 გრადუსიან ტემპერატურის წყალში, ამ წყალში კარგად იხსნება ცხიმი. უფრო მაღალი ტემპერატურის გავლენით კი ნივთიერებების ნარჩენები, განსაკუთრებით კვირკვი, ჩაყვდება! ჭურჭლის შეფარების და დიდხანს აღარ მოიპოვება.

სოდა, საპონი და მდიდრი ადვილად აცილებს ჭურჭლის შეფარების ცხიმისა აუტ სხვა ნივთიერებას ნარჩენებს და თითონაც ადვილად სცილდება ჭურჭელს.

მეორედ ჭურჭელი ისევ იმ ტემპერატურის (45-50 გრადუსიანი) წყალში გარეცხეთ, როგორც საპონს, სოდას ან მდიდრის გარეშე. ახლა ჭურჭელი უკვე სუფთაა და გაყენებლობისთვის ცხელი წყალი გადაადგილეთ.

ჭიჭიბი, თუ შეშხიბი და დანა-ჩანგალი ჩააწყვეთ თანაირი ან ქაშიბი და დასაბით დაახლოებით 80 გრადუსიანი ცხელი წყალი. გავლენის შემდეგ დააწყვეთ ჭურჭლის საპონს თარიღზე.

წინანისათვის გაზაფხულები ბოსტნეული მდლარე ზუღისში უნდა ჩაყაროთ, რადგან მდლარე ვიტამინების დამწველ ენებდა არ შეიცავს.

ბოსტნეულის ყერბებს ხშირად ზე მოურავი, ქანაბი მზოლოდ დროდადრო შეაწვლეთ, რომ ძირზე არ მოიწვას. ხარშვისას რეებს საჭერებს ნუ ახლით, თორემ საჭერში შევალილი ენებანი ვიტამინებს შლის.

ყერბები უმჯობესია შევცვალოთ არა ლიმონის ან ლინის სიმკვითი, არამედ პამიდონის წვენი ან ტყეშილი ანდა ისრაშიანი (კვებუ ეურბის წვენი). ეს წვენიები გაზაფხულები ყერბებს კიდევ უფრო ამდიდრებს ვიტამინებით.

სასმელი სოდა (ნატრიუმის ბიკარბონატი), რომელსაც ხანდახან ყერბში უმატებენ, რომ ზებერი სახელობის ხორცი ან ლიმონს ადრე მოიხარშოს, ვიტამინებს შლის.

თუ წინანის ყვერცხით აზავებთ და გემონით, კვებუთ არ აგებრათ, ვაშკივეთს დრის ნივთიერება რამდენიმე წვეთი ლიმონის წვენი ან კობა მუწინი. ასე წინანი უფრო გემრიელიც იქნება.

თუ ზეთისობის დიდხანს შენახვა გესურვს ისე, რომ გემო არ დაეკაროს, ერთი საათით წყალს მივათავსოთ ცივე წყალში. შემდეგ წყალს გადაადგილეთ, ზეთისობის ქილაში ჩაყაროთ, შეგომეგ ჩავეუბებთ ლიმონის ნივთიერება და მოვასხამთ შხენებრის ზეთს, ზეთისობა სისამაროდ არომატს მიიღებს, წინანი და ნიუფერი იქნება.

სამზარეულოში უსამაოფრო სუნი გაერბება, თუ იქ ლიმონის ან ფორთოხლის გამწარებერს დასწვავთ.

თუ პლასტმასის ქილაში ყველს ან ხახვს იხსავდით და არასამაოფრო სუნი შერჩა, ვაშკილეთ სსმარად სოდასი წყალი. სუნი მამინეგ გაერბება.

თბილ რეში დასველებული ჩვილი ტყუვის ნაწერბს ადვილად მოსცილებდა მცურის ლაქები.

ნაქარბები და არშები უქმნაბ პირიდან დაათოფეთ, რომ ნახები ამობურცული დარჩეს.

თუვის ნივთებს რომ ბუქი დაუბრუნოთ, გაუწინდეთ შუახვ გაჭირბი ხხებით, შეშლბკი ზეშით დასველებული სუფთა ზეშით გაპირილიყ.

კარლის ყარბები ან ყუთები ადვილად რომ გავლოს, კიდებზეგ ვასახნული ჩვიბი გადაუსვით.

კოკოხდათი თიავარის სამსახარო

მანის პირველ რიგებში გარდაიცვალა თანამედროვეობის ერთ-ერთი გამაჩინებელი მახობი, „ბერლინერ ანსახმლის“ თეატრის ხელმძღვანელი, ბერტოლდ ბრეტის მეუღლე ელენე ვაიგელი.

ბრეტის ელენე ვაიგელი პირველად 1923 წელს შეხვდა. მანის იგი საკმაოდ ცნობილი მახობი იყო და სამუშაოდ „ილინო თეატრში“ გადავიდა, სადაც მონაწილეობა მიიღო ბრეტის დადგმაში — „ფურცლები დალით“. ცნობილია, რომ ამ დადგმაში პირველი დიდი წარმატება მოუტანა გამაჩინებელ დრამატურს. აქედან დაიწყო ბრეტისა და ვაიგელის სამი ათეული წლის თანამშრომლობა.

ელენე ვაიგელი, ბერტოლდ ბრეტის მგავსად, თავისი ტალანტი მუშაობა კლასის მოძრაობის საქმეს მიუძღვნა, თავის ხელოვნებაში იგი სოციალიზმისათვის ბრძოლის საქმეს ამხარჯდა.

მსოფლიო აღიარება ელენე ვაიგელმა მოიპოვა 1982 წელს, ნაცისტთა წინააღმდეგე ბრძოლის ბერიკობად, როცა იდგლიდა კონკრეტულ განმარტებულ მთავარი როლი. მის შემდეგ ცოლ-ქმარი უცხოეთში გაემგზავრა.

ერთ-ერთი უსახსნელი როლი, რომელიც მახობისა გარდაცვალებამდე რამდენიმე ხნით ადრე შესარბოდა, კვავა დიდილით კუჩრე იყო. ეს განხლები პარიზის კომუნის სათუთილო თარიღთან დაკავშირების პარზში მამართლი დატარების დროს.

ე. ვაიგელი „ბერლინერ ანსახმლის“ სათავეში ჩაუდგა მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ — 1986 წელს, და იგი მსოფლიოს ერთ-ერთი საუცუთესო დასახელებია.

სიცოცხლის უსახსნელი დღეებში ე. ვაიგელი ითვლებდა ბრეტის მოძღვრების დაუღამებ პრამაგადისტად — სისტემატურად დაუღამა მის პიესებს.

50 წლის მანძილზე ე. ვაიგელმა განახორცილა მხოლოდ 80 როლი, მაგრამ თითოეული მათგანი იქცა თეატრის ისტორიის ნიშანდევად.

ელენე ვაიგელი დაიბადა 1900 წელს ქვენაში. ბერტოლდ ბრეტთან იქორწინა 1929 წელს. მეორე მსოფლიო ომის დროს ცოლ-ქმარი ამერიკის შეერთებულ შტატებში ცხოვრობდა. ამერკაში გატარებულ პერიოდში ე. ვაიგელისათვის მტკად უღიმღამო აღმოჩნდა — მოლოდინმა სათანადოდ ვერ შეთავსა მახობის ტალანტი და მას თითო-ოროლა საცოდება როლი შესთავაზა.

1948 წლიდან ბრეტის და ვაიგელი კვავა ბერიკობის იწყებენ მოღვაწეობას, მომდევნო წელს კი აყალიბებენ „ბერლინერ ანსახმლის“.

ელენე ვაიგელის თეატრში მოღვაწეობის 50 წლისთვის ბრეტს უმად აღნიშნა მსოფლიოს კულტურულმა საზოგადოებამ.

ვაიგელი „მორინეგ სტარის“, თარგმნა კ. გიგინევიჩის.

იუმორი

ააქრო — საცოლეს:

— ძვირფასო, მომიყვიე, ჩემს გაცნობამდე ვინ იყვნენ შენი თავანისცემულები?
— არ შემოიძლია, საყვარელო ღღნას დეაპირდი, დღეს შინ აღრიანად დაბრუნდებმეთქი.

მატარებლის კუბში მოხუცო ჩიბუხს აღებს კიბიდან:

— ნებას მომცემთ, მოვიწო?
— ისე იყავით, როგორც საყურადო ოჯახში!
— კარგი, — ამოიოსრა მოხუცმა და ჩიბუხი ისევ კიბეში ჩაიღო.

მამა უხსნის ხუთი წლის ბიჭუნას:

— შენ ახლა უკვე დიდი ხარ და უნდა იცოდე, რომ არავითარი თოვლის ბაზუა არ არსებობს. ის შე ვიყავი...
— ვიცი, ვიცი, რომ შეუბნებოდით, წერამ მოგიყვანაო, ის წერათ შენა ხარ...

— ოპ, ოპ, ოპ, ახლანდელი ახალგაზრდობა ისეთი თავაშვებულაა, ისეთი თავაშვებული — ოხრასს წნეირი ქალი. — ჩვენ დროს სულ სხვა იყო.

— აბა, აბა, — ეკერს უკრავს მისი თანატოლი, — შეღარებაც არ შეიძლება. ოპ, ნეტავ ახლა ვიყო ახალგაზრდა!

ღრმად მოხუცებული ლორდი თავისი კლუბის სასადილოში იჯდა და „ტამისს“ ჩასჩერებდა. მეზობლად მჯდომმა ჯენტლმენმა დიდხანს უყურა და ბოლოს ვეღარ მოთმინა:

— მამაკეთი, მე მოხბრეს, რომ თქვენ გუშინ ცოლად დავისულავეხით, რა დავებრთა?
— იცით, ვარაიყავლა, — თავადუღებლიე ჩაბუტუტუტა, ლორდმა.

— მისტერ ბრუნე, რატომ ცხადდებით სამსახურში წვერგულპარსიანი?
— იცით, მე წერის მოშვებას ევაიბრებ.
— წვერი სამსლი მოუშვით და არა სამსახურში!

— ტრამაიანი კინიაციის ბოთლი დამრჩა, თქვენთან ხომ არ მოუტანიანი, მილიციამში?
— ბოთლი — არა, მაგრამ ის კაცი მოიტანეს, თქვენი ბოთლი რომ უბოუნია.

სმიტმა სასამართლოში უჩივლა ბრუნეს — შეურაცხყოფას მაყენებსო. მოსამართლემ ბრუნეს მიმართა:

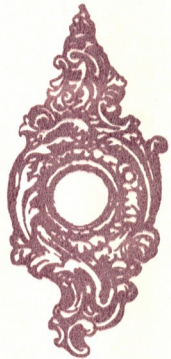
— თქვენ, თურამე, თქვენს ძალს სმიტი დაარქვით და წამდაურუმ გაიძახით: „ფუტ, სმიტი, ფუტ, შე უწესო!“ ამით თქვენ ნამსახურად მეზობლის შეურაცხყოფა გინდით.
— ცდებით, — იცარა ბრუნესმა, — შე ძალს ვაყენებ შეურაცხყოფას.

კოლი სტუმარი იყო. როცა დაბრუნდა, ქმარს მოუყვა:

— სალამო ჩინებულად ჩაიარა. პეტროვეტმა მიხიბვის შემდრა და მეც ვიშვდირითი რომისნი.

— სწორად მოქცეულხარ, — მოუწონა ქმარმა, — ეფრ ვიტან მაც პეტროვეტს!

მოსწილელებს თხოვეს, ლატარიის ბილეთების გაყრკულვაში დაეგხმარეთო და რაციო ბილეთი დაერიგეს. ბავშვებმა კარდაკარს მალე დაბრუნდა და ამაყად განაცხადა:
— მე ვველა ბილეთი გაყვიდი! ოცივე ერთმა ოჯახმა აიღო.
— როგორ მოხებრებ?
— როგორც მოხებრებ ძალმა მიკვირა.

პარიზში ჩასულ პარიზიციელს საშინლად ასტიკვდა კიბილი და უახლოეს დაბრტის მიმართა.

კიბი თვალის დახამამებში ამოუღეს.
— რამდენი მოგართავთ? — იციხა შეებამიციემულმა პაციენტმა.
— ოცი ფრანკი.
— როგორ თოლდ შოვლობენ აქ ფულს! ოცი ფრანკი წუთიან საქმეში! ნანსში დანტრტვა მხოლოდ ერთი ფრანკი გამომართვა, თუმცა ორმოციდახუთი წუთი მართია მაკილის რეველი!

ბარბანის პირველ გვირგვინ — მომანლაკე მერაბ ბერკეივივილი სხალი ნაშუშპარი — სიმღერა. იგი დაღ. გავლია საპართვალის სახალწოფო ფილარმონიის დირი საკონცერტო დაზაზის წინ; მართმა გვირგვინ — ფილარმონიის სოლისტი, კიანისტი ნანა გავალიანი. ფერადი ფოტოგრაფი დ. იაკობაშვილისა.

<p>რედაქტორი მარია ბარათაშვილი</p>	<p>სარედ. კოლეგია: ნ. მამაშიძე, მ. კალანდიაძე (პ. მგ. მღვიანი), ზ. კვამბაძე, თ. ლაუპაშვილი, ვ. სირაძე, ძ. სიხარულიძე, ნ. შალვაშვილი, ლ. შინაბლია (მხატ. რედაქტორი), თ. წარითმიძე, ნ. ჯაბახაშვილი, ტექნიკდატორი ი. ჩოფიკაშვილი კორექტორი ნ. ბუციკა</p>	<p>საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა</p>
--	--	--

საქ. კ. ც. ცის გამომცემლობის სტამბა. თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
 Типография издательства ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. №14. ტელეფონი №№: რედაქტორის — 99-98-71, პასუხისმგებელი მდივნის — 93-98-56, განყოფილებების — 99-50-39, მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საქმეთამართვლის — 93-98-54, ვადაცა ასაწივლი 16/IX-71 წ. ხელმოწერა დასაბუვდალ 28/IX-71 წ. ქალაქლის ზომა 60X90/4, ფსიხურჩი ნაბუტე ფურცელი 3, სადარიცხო საგამომცემლო თაბაბი 5,3 ტრიაგი 123.260, შვევ. 3.268 უე. 02179 ფასი 30 კაპ.

6 4/201

34003-1
616-11703

